

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Nähtäväksi jää

-videopaja mielenterveyskuntoutujille

Eeva Lahtinen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2017
Elokuvan ja television koulutusohjelma
Käsikirjoitus ja tuottaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Elokuvan ja television koulutusohjelma
Käsikirjoitus ja tuottaminen

LAHTINEN, EEVA:

Nähtäväksi jää -videopaja mielenterveyskuntoutujille

Opinnäytetyö 71 sivua, josta liitteitä 17 sivua
Joulukuu 2017

Tämän opinnäytetyön tavoite on tarkastella pajaohjaajan näkökulmasta mielenterveyskuntoutujille suunnatun videopajan toimivuutta sekä pohtia erityisryhmän ohjaamisen haasteita. Opinnäytetyössä käsitellään myös taidetta mielenterveyskuntoutuksessa lähdekirjallisuuden pohjalta.

Tarve videopajalle syntyi mielenterveyskuntoutujien keskuudessa Tampereen mielenterveysyhdistyksellä (Taimi ry). Pysin paitsi vastaamaan kysyntään, myös luomaan työllä mallin sille, miten voisi järjestää vastaavanlaisia pajoja tulevaisuudessakin.

Opinnäytetyössä kerrotaan keväällä 2017 pidetyn Nähtäväksi jää –videopajan toteutus ja pajaan osallistuneiden kokemuksia. Pajaan osallistuneiden kokemuksia on kartoitettu kyselyllä ja haastatteluilla. Lisäksi pajaa on havainnoitu muistiinpainoja tehden ja videoiden. Osallistujien kokemukset olivat tulosten mukaan positiivisia. He oppivat uutta, saivat onnistumisen kokemuksia ja pitivät tutoropiskelijointia ammattimaisina.

Pajassa syntyi kahdessa pienryhmässä kaksi videoteosta: Ahdistus sekä Tunteiden tulkki. Ahdistus on tilannekuvaus rajusta ahdistuskohtauksesta ja Tunteiden tulkki on absurdi komedia poliitikosta ja häntä tulkkaavasta miimikosta.

Asiasanat: ohjaaminen, tuottaminen, mielenterveys

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Film and Television
Scriptwriting and production

LAHTINEN, EEVA:

Remains to Be Seen, Video Workshop for Mental Health Rehabilitees

Bachelor's thesis 71 pages, appendices 17 pages
December 2017

The goal of this thesis was to observe from the point of view of a workshop director the functionality of a video workshop aimed at mental health rehabilitees, and to consider the challenges of directing a specially challenged group. The thesis also covers art in mental health rehabilitation on basis of a literature review.

The need for a video workshop was born from mental health rehabilitees at the Tampere Mental Health Association (Taimi ry) The goal was not only to fulfill a need, but also to create through this work a model for arranging similar workshops in the future.

The thesis recounts the execution of the video workshop "Remains to be seen" in spring 2017, as well as the participants' experiences from those taking part. The experiences were gathered through questionnaires and interviews. The workshop was also observed by taking notes and video. The participants' experiences were, according to the results, positive. They learned new things, had experiences of success and considered the tutor students to be professionals.

Two small groups produced two video productions in the workshop: Anxiety and The Interpreter of Emotions. Anxiety is a situational description of an anxiety attack, and The Interpreter of Emotions is an absurd comedy about a politician and a mime interpreting him.

Key words: directing, producing, mental health

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA	8
	2.1 Toimintaympäristöt ja rahoittaja.....	8
3	TAIDE MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSESSA.....	10
	3.1 Mielenterveys ja luovuus	10
	3.2 Taideterapiamuotoja	12
	3.3 Kuntoutujaryhmän ohjaaminen.....	13
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJAT	15
	4.1 Osallistuva havainnointi	15
	4.2 Kysely	15
	4.3 Haastattelu	16
	4.4 Tutkimukseen osallistujat	16
5	TYÖPAJAN TOTEUTUS.....	18
	5.1 Esituotanto	18
	5.2 Ideointi käsikirjoituspajoissa	18
	5.2.1 Käsikirjoittaminen.....	19
	5.2.2 Kuvakäsikirjoitus	19
	5.3 Kuvaukset	20
	5.4 Jälkityöpajat.....	21
	5.4.1 Leikkaaminen.....	21
	5.4.2 Äänityöt.....	21
	5.5 Valmiiden teosten arviointi.....	22
	5.5.1 Ahdistus -elokuva	22
	5.5.2 Tunteiden tulkki –elokuva.....	27
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
	6.1 Päiväkirjamerkinnot	35
	6.2 Havainnot videopäiväkirjoista	37
	6.3 Ohjaajan vaikutus työskentelyyn	38
	6.4 Kyselyn tulokset	39
	6.4.1 Kyselyn vapaan kommentoinnin tulokset	39
	6.5 Käsikirjoituspajan kyselytulokset	41
	6.6 Koko pajan kyselytulokset.....	42
	6.7 Haastattelujen tulokset.....	42
7	YHTEENVETO	46
	7.1 Arviointi ja pohdinta	47
	7.2 Yhteenveto pajan ohjaamisen haasteista.....	48

7.3 Vinkkejä pajaa suunnitteleville.....	50
LÄHTEET.....	53
LIITTEET	54
Liite 1. Pajan aikataulu.....	55
Liite 2. Pajan sisältösuunnitelma	56
Liite 3. Tunteiden tulkki käsikirjoitus.....	62
Liite 4. Ahdistus käsikirjoitus	64
Liite 5. Tunteiden tulkki kuvakäsikirjoitus	65
Liite 6. Ahdistus kuvakäsikirjoitus	68
Liite 7. Kyselylomake	71

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa käsittelen Nähtäväksi jää –videopajan ohjaamista ja toteutusta sekä pohdin pajan osallistujien antamaa palautetta. Paja toteutettiin keväällä 2017 Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) ja Taimi ry:n yhteistyönä Tampereella.

Paja oli osallistujille kolmevaiheinen: ensimmäiseksi olivat käsikirjoitustapaamiset, sitten kuvaukset ja lopuksi jälkityötapaamiset. Tein ennen tapaamisia ennakkosuunnittelun, ja pajan jälkeen videoiden levitystä sekä projektin aikana kerätyn aineiston läpikäymisen työni kirjallista osiota varten.

Kiinnostukseni tehdä töitä mielenterveyskuntoutujien kanssa on lähtenyt liikkeelle jo vuonna 2014, kun tutustuin Taimi ry:n toimintaan, ja aloin vetää siellä Luovan kirjoittamisen ryhmää. Kirjoitusryhmää ohjatessani huomasin, kuinka tärkeää itsetunnon ja mielialan kannalta on saada onnistumisen kokemuksia ja jotakin konkreettista aikaan.

Mielenterveys aihepiirinä on lähellä sydäntäni ja erityisen kiinnostunut olen taiteen terapeuttisista vaikutuksista. Käsikirjoitukseen suuntautumisen vuoksi nimenomaan kirjoittaminen ja elokuvallinen ilmaisu olivat minulle ilmeiset valinnat pohtiessani miten voisin edesauttaa mielenterveyskuntoutujien hyvinvointia taiteen keinoin. Lähdin lähestymään toteutusta itselleni uudesta näkökulmasta: pajan ohjaajana pelkän käsikirjoittamisosion ohjaamisen sijaan. Myös tuotannon ammattiopinnot käytyäni päätin lähteä ohjaamisen lisäksi myös tuottamaan pajan itse, joten opin siitäkin osa-alueesta projektin aikana paljon.

Tässä videopajassa työryhmänäni toimivat kuvauksen opiskelija Leena Kälve, ääniopiskelija Mika Miettinen sekä leikkauksen opiskelija Iina Vainionpää. He toimivat pajan osallistujien teknisinä tutoreina ja vastasivat kukin oman osa-alueensa onnistumisesta. Aluksi mukana oli myös sairaanhoitajaopiskelija Minja Hätinen, mutta hän joutui aikataulusyistä keskeyttämään projektin omalta osaltaan. Osallistujina oli tamperelaisia mielenterveyskuntoutujamiehiä.

Tämän opinnäytetyön projektiosuus lähti liikkeelle mielenterveyskuntoutujien itsensä pyynnöstä. He toivoivat, että pääsisivät tekemään jonkinlaisia videoita ammattilaisväli-

nein ja asiantuntevassa opastuksessa. Itselleni oli tärkeää paitsi toteuttaa tämä toive, myös oppia ohjaamisesta, käsikirjoittamisesta sekä tuottamisesta pajan kautta. Lisäksi halusin luoda mallin sille, miten tämän tyyppisiä videoteospajoja voidaan pitää jatkosakin.

Tästä aihepiiristä olisi mahdollista kirjoittaa todella laajasti, mutta päädyin siihen ratkaisuun, että keskityn opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa lähinnä pajan toteuttamisen kuvailuun ja kyselyn tuloksiin ja käsittelen taiteen vaikutusta mielenterveyteen hieman pintapuolisemmin.

Opinnäytetyön tavoitteena on kuvailla pajaohjaajan näkökulmasta mielenterveyskuntoutujille suunnatun videopajan suunnittelua ja toteutusta sekä erityisryhmän ohjaamisessa ilmenneitä haasteita. Henkilökohtaisina tavoitteina minulla oli oppia ohjaamista, tuottamista ja ryhmässä käsikirjoittamista.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

Tarve videopajalle syntyi mielenterveyskuntoutujien keskuudessa Taimi ryllä vetäessäni Luovan kirjoittamisen ryhmää. Useampi kuntoutuja toivoi jonkinlaista elokuvakerhoa tai mahdollisuutta päästä tekemään itse videoita. Näin tässä mahdollisuuden Tampereen ammattikorkeakoulun ja Taimi ry:n yhteistyölle kertaluonteisena projektina. Halusin myös päästä kehittämään omaa osaamistani ohjaajana ja tuottajana.

2.1 Toimintaympäristöt ja rahoittaja

Videopaja toteutettiin keväällä 2017 Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) ja Taimi ry:n yhteistyönä ja yhteistyökumppanina oli Tukilinja - Vammaisten koulutuksen ja työllistymisen tuki ry.

Taimi ry eli Tampereen mielenterveysyhdistys on vertaistukeen perustuvaa toimintaa tarjoava yhdistys. Taimi ry tarjoaa erilaisia toiminnallisia ja keskusteluryhmiä sekä retkiä ja kulttuurikokemuksia. Taimilla voi esimerkiksi osallistua liikuntaryhmään tai käydä keskustelemassa ahdistuksesta. Toimintaa löytyy aina meditoinnista bänditoimintaan. Toiminta pyörii pääosin vapaaehtoisvoimin. Taimi ry:n tiloissa on myös kohtaamispaikka Toivo, jossa voi kahvin äärellä tutustua ihmisiin sekä alakerrassa ilmainen biljardihuone.

Taimi ry antaa tukea omatoimisuuteen ja kuntoutumiseen, tuo sisältöä arkipäiviin ja pyrkii tiedotuksellaan poistamaan ennakkoluuloja mielenterveydellisiä sairauksia kohtaan. Taimi ry:n tarjoama toiminta on avointa ja pääosin myös ilmaista kaikille mielenterveydestä kiinnostuneille. Taimi ry tarjosi Nähtäväksi jää -videopajalle tilat käsikirjoitustapaamisiin ja toisen videon kuvauksiin.

TAMK:n Mediapoliksen toimipisteessä toimii Elokuvan ja television koulutusohjelma, jonka avustuksella videopaja toteutettiin. TAMK tarjosi mahdollisuuden kuvata toinen videoteos koulun tiloissa sekä tehdä kuvaukset, leikkaus- ja äänityöt koulun välineistöllä.

Tukilinja - Vammaisten koulutuksen ja työllistymisen tuki (VKTT) ry on asiantuntija-organisaatio, joka julkaisee vammaisalan erityisaikakauslehti Tukilinjaa. Lehden tuotolla se jakaa Tukilinja-apurahoja noin 58 600 eurolla (v. 2016) kuukausittain. Tukea ei kohdisteta millekään vammaryhmälle erikseen, vaan kaikki pitkäaikaisesti toimintarajoitteiset henkilöt tai heitä edustavat tahot voivat hakea sitä.

Tukilinja myönsi tälle projektille yhteisöapurahan, jonka turvin järjestettiin pajaan osallistuvien ruokailut, maksettiin rekvisiitat sekä puvustus ja maksettiin pajaan osallistuneiden matkakulut pajan ajalta.

3 TAIDE MIELENTERVEYSKUNTOUTUKSESSA

Taidetta käytetään hyvin monipuolisesti mielenterveyskuntoutuksessa. Esimerkiksi psykiatrisilla sairaalajaksoilla on tarjolla erilaisia kuvataide-, sanataide- ja musiikkiryhmiä, joissa kuntoutujat pääsevät ilmaisemaan itseään taiteen keinoin. Julkiset mielenterveys- ja kulttuuripalvelut tarjoavat erilaisia kulttuuripajoja sekä ryhmäterapioita, joissa hyödynnetään esimerkiksi tanssia. Lisäksi yksityisellä sektorilla on tarjolla monipuolisesti erilaisia taideterapioita. Kolmannen sektorin toimijat puolestaan tarjoavat toiminnallisia taideryhmiä, jotka eivät ole varsinaista terapiaa, mutta joilla voi olla terapeuttisia vaikutuksia osallistujiin.

3.1 Mielenterveys ja luovuus

Sekä mielenterveyttä, että luovuutta on vaikeaa määritellä lyhyesti ja tyhjentävästi. Rajanveto terveen lahjakkuuden ja sairaan poikkeavuuden välillä on häilyvä. Taide ja taudit -teoksessa Jouko Lönnqvist toteaa, että originellit ihmiset katsotaan psyykkisesti terveiksi, kunhan oireet eivät heitä itseään häiritse, heidän todellisuudentajunsa on pitävä ja toimintakyky riittävä. Pelkkä omituisuus toisten silmissä ei tee yksilöstä sairasta. (Karttunen, Niemi, Pasternack 2007, 100 – 102). Minulle mielenterveys tarkoittaa kokonaisvaltaista psyykkistä hyvinvointia. Mielenterveys voi horjua joko väliaikaisesti tai pysyvästi ja mielenterveyden menettäminen voi kohdata ketä tahansa.

Nykyisessä taidekasvatuksessa ajatellaan, että kuka tahansa on luova, mutta luovuuden käyttämisen esteenä on yhteiskunnan liiallinen erikoistuminen. Taiteen tekemisen kautta yksilö pääsee toteuttamaan luovuuttaan. Jääskeläinen väittää *Sana kerrallaan* -teoksessaan, ettei pelkkä luovuus ole sinällään mitään jos sitä ei käytä. Luovuutta voi kuitenkin käyttää hyvin arkisissakin asioissa kuten vaikkapa kodin sisustamisessa. Luovuus on kykyä irrottautua logiikasta ja ajatella poikkeavasti, kyseenalaistaa ja leikitellä ajatuksilla (Jääskeläinen 2002, 26 - 27). En näe luovuutta ylhäältä annettuna lahjana, vaan taitona, jota voi harjoittaa. Jokainen on ainakin lapsena luova, joten mielestäni jokaisessa on jo valmiiksi luovuutta, joka pitää vain uskaltaa päästää hyödynnettäväksi.

Nykyaikainen tieteellinen tutkimus ei ole voinut aukottomasti todistaa, että luovilla ihmisillä olisi muita enemmän mielenterveysongelmia, vaikka tällainen myytti sitkeänä elääkin. Jääskeläisen mukaan Ritva Haavikko on analysoinut useamman kymmenen

kirjailijan populaation ja näiden kirjailijoiden keskuudessa on hätkähdyttävän paljon rankat elämäntarinat omaavia henkilöitä. Lisätukea Haavikon havainnoille löytyy englantilaisen psykologin H.J. Eysenckin teoksesta *Genius: the Natural History of Creativity* (1995), jossa hän on tilastoinut luovuuden taustatekijöitä. Hänen taulukoidensa perusteella historian merkkihenkilöistä 75 prosentilla on ollut rikkoutunut lapsuudenkoti: vanhemmat ovat kuolleet, sairastuneet parantumattomasti, tehneet vararikkoja, eronneet, tyrannisoineet lasta tai hylänneet hänet. 1900-luvun kirjailijoista 85 prosenttia on elänyt poikkeuksellisen vaikeissa kotioloissa Eysenckin mukaan. Täten voidaan ajatella, että taiteella on myös vahvasti terapeuttilinen funktio: taiteilija voi pyrkiä palauttamaan elämänsä normaaliuteen taiteensa kautta. (Karttunen, Niemi, Pasternack 2007, 85).

Ihmiset puhuvat usein luomisen tuskasta ja että taide kumpuaa kärsimyksistä. Varmasti sellaisiakin tapauksia on, kuten Haavikonkin tutkimuksista tulee ilmi, mutta kaikki taiteellinen luominen ei mielestäni vaadi rankkoja taustoja eikä kivuliasta luomisprosessia. Tämän opinnäytetyön projektiosuudessa, Nähtäväksi jää videopajassa, ryhmä yksi oli hyvä esimerkki taiteen tekemisestä suurella ilolla. He tekivät Tunteiden tulkki videotekoksensa hyväntuulisina ja paljon nauraen. Nähtäväksi jää –videopajan osallistujien taustojen rankkuus ei ole minulla tiedossa enkä pidä sitä lopputuloksen kannalta merkityksellisenä. Luomisen tuskaa tässä projektissa ei näkynyt, päinvastoin.

Lönnqvistin mukaan on romantisoitua ajatella että luova työ kumpuaisi sisäisistä ristiriidoista ja että hulluus ja nerous kulkisivat käsi kädessä. On toki epätavallista yhdistellä asioita uudella tavalla, mutta se ei ole mielenterveyden näkökulmasta poikkeavaa. Vaikeat ristiriidat ja kärsimys vaikeuttavat luovaa työtä siinä missä muitakin töitä. (Karttunen, Niemi, Pasternack 2007,109).

Olen Lönnqvistin kanssa samaa mieltä siinä, että henkisesti huonossa kunnossa olevan on vaikeaa tehdä mitä tahansa, myös luovaa työtä. Siksi oli hyvä, että Nähtäväksi jää-videopajaan osallistujat olivat melko vakaalla pohjalla kuntoutumisessaan ja suhteellisen toimintakykyisiä. Toki pientä heittelyä oli joidenkin voinnissa, mutta pääosin osallistujat voivat melko hyvin tapaamisten aikana. Kaikki pahoinvointi ei tietenkään näy ulospäin, joten on mahdotonta arvioida olivatko kaikki hyväntuulisia ja hyvinvoivia jokaisella tapaamisella.

3.2 Taideterapiamuotoja

Elokuvaterapia on Suomessa vielä melko harvinainen terapiamuoto. Se jaetaan karkeasti ottaen kahteen eri tyyppiin: ensisijaisesti aktiivisesti toiminnalliseen, sekä ensisijaisesti vastaanottavaan terapiaan. (Heikkilä, Paloheimo, Taipale 2000, 48). Aktiivisesti toiminnallisessa elokuvaterapiassa toteutetaan elokuvateoksia ja vastaanottavassa katsellaan elokuvia.

Nähtäväksi jää –videopaja oli lähellä aktiivisesti toiminnallista elokuvaterapiaa, sillä onnistumisen kokemuksia haluttiin saada aikaan tekemisen kautta. Varsinainen terapeutin keskustelu tekemisestä kuitenkin puuttui, koska keskityimme nimenomaan tekemiseen, emmekä analysoimiseen tai sen pohtimiseen miltä tekeminen osallistujista tuntui.

Valokuvaterapiassa joko otetaan itse valokuvia tai tarkastellaan jo olemassa olevia valokuvia. Kuvien merkityksien tarkastelu on pääpainona tässä terapiamuodossa. (Heikkilä, Paloheimo, Taipale 2000, 61). Todellisuus on ihmisen kokemusten pohjalta syntynyt tulkinta. Valokuvat voivat toimia osana tulkintaa itsestä tai elämästä ylipäätään. Valokuvaaminen puolestaan on tulkintojen tekemistä ympäröivästä maailmasta. (Heikkilä, Paloheimo, Taipale 2000, 63). Samaan tapaan elokuvan tekeminen on tulkintaa ympäröivästä todellisuudesta. Se, mitä ja miten haluaa ikuistaa, kertoo tulkitsijasta ja hänen maailmankatsomuksestaan. Nähtäväksi jää –videopajassa päätökset todellisuuden tulkinnasta tehtiin ryhmissä, joten lopputulokset eivät oikeastaan kerro tekijöistä yksilöinä paljoakaan.

Kirjallisuusterapiassa käytetään joko valmiista tai itse tuotettua tekstiä välineenä terapeutisessa vuorovaikutusprosessissa. Kirjallisuusterapiassa on monia toteuttamisvaihtoehtoja ja se voi olla esimerkiksi harjoitus-, elämys-, ratkaisu- tai voimavarakeskeistä. Mielenterveydenhoidossa kirjallisuusterapian uudeksi alueeksi on kehittymässä internetin kautta tapahtuva auttamistyö. (Heikkilä, Paloheimo, Taipale 2000, 27). Nähtäväksi jää -videopajan käsikirjoituskerrat oli suunniteltu niin, että saataisiin mahdollisimman tehokkaasti aikaan tekstiä ja valmiit lopputulokset. Tavoitteisiin päästiin, ja osallistujille tuli onnistumisen tunteita.

Tässä opinnäytetyössä ei ollut tarkoituksena suorittaa varsinaista ryhmäterapiaa taiteen keinoin, mutta pajalla oli myös terapeuttisia vaikutuksia. Pajassa oli vaikutteita mainitsemistani terapiamuodoista, vaikkei näitä suunnitteluvaiheessa sisällytetty pajan sisältöön ja tavoitteisiin. Taiteen terapeuttista vaikutusta ihmiseen ei voi mielestäni erottaa tekemisestä olivat tavoitteet millaiset hyvänsä. Heli Hulmi heittää *Saattaen vaihdettava*-teoksessaan ilmoille ajatuksen, että taide ja eritoten kirjoittaminen toimii lääkkeenä mielenterveyskuntoutujalle. (Hulmi 2010, 109). Tämän ajatuksen hän perustaa kokemuksilleen mielenterveyskuntoutujien kirjoituspajojen ohjaajana. Tässä opinnäytetyöprojektissani kului sen verran lyhyt aika, että oli aika mahdotonta nähdä tapahtuiko osallistujissa muutoksia, mutta pajan jälkeen tehdyssä kyselyssä kysyttiin saivatko osallistujat onnistumisen tunteita pajassa. Näiden tuloksien perusteella onnistumisen tunteita tuli neljälle viidestä, mikä kertoo pajan onnistumisesta. Lisäksi kahdessa osallistujassa tapahtui muutosta siinä määrin, että he hankkivat omia välineitä pajan jälkeen voidakseen jatkaa kuvaamista.

3.3 Kuntoutujaryhmän ohjaaminen

Kirjoittajaohjaaja ja kirjailija Heli Hulmi kertoo, että monen hänen ohjaamansa mielenterveyskuntoutujan ongelmaksi nousee se, että hänet määritellään hänen diagnoosinsa kautta. (Hulmi 2010, 108). Juuri tällaista halusin välttää ohjatessani kuntoutujia opinnäytetyöni projektiosuudessa. Siksi diagnooseja ei missään vaiheessa kysely, eikä niistä tehty mitään yleistä keskustelua. Toki osallistujat saivat kertoa sairauksistaan niin halutessaan, mutta loppujen lopuksi aihepiiriä käsiteltiin yllättävän vähän. Mielestäni mielenterveysongelmiin liittyy usein myös häpeää omasta tai läheisen sairastamisesta. Tätä häpeän mahdollisuutta jouduin mielessäni käsittelemään, kun pohdin sitä, että laitetaan ko pajan osallistujien nimet lehtijuttuihin ja videoteosten lopputeksteihin. Tästä oli keskusteltava ryhmien kanssa ja jokainen antoi suostumuksensa.

Hulmin mielestä kirjoittajaa ohjatessa ei ohjaajalle nouse tärkeimmäksi kirjoittajan elämän outoudet ja jännittävät tapahtumat vaan tämän into kirjoittaa ja oivallukset. Kirjoittajaryhmässä ohjaajan taidot punnitaankin keskustelussa, ei kirjoitusharjoitusten vetämisessä. On osattava luotsata harjoitusten nostattamia tunteita ja kyettävä kohtaamaan tekstien taustoja, joista kirjoittajat kertovat. Ohjaajan on kyettävä luomaan ilmapiiri, jossa ei lytätä ketään ja jokainen uskaltaa avata suunsa. Ohjaajan on myös tuettava kirjoittajaa pitämään kiinni rajoistaan silloin kun tältä kysytään jotakin tungettelevaa, jo-

hon hän ei halua vastata. On saatava aikaan ryhmässä keskinäinen kunnioitus. Hulmin mukaan ohjaajan vastuulla on myös keskustelun napakka keskeyttäminen silloin, kun se muuttuu monologiksi tai on hedelmätöntä jankkaamista. (Hulmi 2010, 39-41).

Mielestäni nämä kirjoittajaryhmän ohjaamista koskevat seikat koskettavat yhtäläillä videopajan ohjaamistakin. Toki pääpaino keskustelulla oli nimenomaan ideointi- ja käsikirjoitusvaiheessa, mutta myös konkreettisen tekemisen lomassa oli huomioitava ilmapiiri, ja osattava ohjata keskustelua oikeaan suuntaan. Lisäksi oli tärkeää jakaa tehtävät niin, että jokainen pääsi kokeilemaan kaikkea, mitä halusi kokeilla.

En keskittynyt kenenkään pajalaisen elämäntarinaa tai outouksiin, joista olisi voinut toki ammentaa materiaaliakin. Koin tärkeämpänä antaa mahdollisuuden sukeltaa hetkeksi maailmaan, jossa ei tarvitse käsitellä omaa problematiikkaa, sairauksia eikä itseä persoonana. Toki toinen ryhmä valitessaan aihepiirikseen ahdistuksen käsitteli sairastamista, mutta kyseessä ei ollut kenenkään henkilökuvaus, joten tekeminen ei siinä mielessä mennyt niin sanotusti ihon alle.

Keskustelun nostamia tunnetilojakin jouduin ohjaajan ominaisuudessa käsittelemään videopajassa. Erityisesti Ahdistus -videoteoksen käsikirjoitus ja toteutusvaiheessa nousi esiin rankkojakin aiheita, jotka oli käsiteltävä, ja joista oli myös päästävä yli. Kuvauksissa oli myös huolehdittava näyttelijöiden hyvinvoinnista, sillä erityisesti pääosan näyttelemisen oli emotionaalisesti haastavaa ja raskastakin.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJAT

Valitsin seuraavaksi esiteltävät tutkimusmenetelmät sillä perusteella, että halusin saada selville mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa pienestä ryhmästä. Koska osallistujia oli vähän, eivät tulokset ole yleistettävissä, mutta videopajan vaikutusten merkitys näissä osallistujissa on mielestäni suuri.

4.1 Osallistuva havainnointi

Havainnointi tutkimustekniikkana on järjestelmällistä kohderyhmän havainnointia kohderyhmän luonnollisessa ympäristössä. Tässä opinnäytetyössä havainnointi oli osallistuvaa, eli toimin aktiivisesti osana ryhmää enkä vain ulkopuolisena tarkkailijana. Havainnointiin tutkimusmenetelmänä kuuluu järjestelmällinen kirjanpito esim. valokuvien, videon tai päiväkirjamerkinnoin. Näistä käytin kirjaamista sekä hieman videointia. Käsitteilyvaiheessa en videoinut paljoa, ettei se häirinnyt ryhmätyöskentelyä, mutta kuvauksissa kuvasin hiukan enemmän. Kameraa saivat käyttää myös muut ryhmän jäsenet, joten materiaalia kertyi melko hyvin.

Tässä opinnäytetyössä havainnointi oli strukturoimatonta eli tarkoituksena oli kerätä mahdollisimman paljon ja mahdollisimman laajaa tietoa jäsentämättä etukäteen varsinaista tutkimusongelmaa. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2015, 116 -117).

Valitsin osallistuvan havainnoinnin tutkimusmenetelmäksi siksi, että pidin tärkeänä omaa osallistumistani ryhmän toimintaan sen sijaan, että olisin toiminut pelkkänä tarkkailijana. Päiväkirjamerkintöjen avulla sain jäseneltyä tapahtuneita asioita ja mitä oli keskusteltu tapaamisissa ja videoista pystyin tarkkailemaan osallistujien kehonkieltä, ilmeitä ja eleitä vuorovaikutustilanteissa.

4.2 Kysely

Kyselytutkimuksessa voidaan kerätä laajasti tietoa melko yksinkertaisella tavalla. Kompastuskiviksi muodostuu toisinaan kysymysten asettelu siinä mielessä, että ovatko kysymykset vastaajalle onnistuneita valintoja ja kysytäänkö niissä kysymyksiä oikealla tavalla. Usein kysymystutkimuksella saadaan numeerista tietoa, jota on helppo käsitellä tilastollisesti. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2015, 121).

Tässä opinnäytetyössä tein mahdollisimman yksinkertaisen ja helposti vastattavissa olevan kyselyn. Sain yhdeltä vastaajalta palautetta, että oli vähän yksitoikkoista vastata lähes joka kysymykseen kyllä, eli olin ehkä aliarvioinut kohderyhmää kun en asetellut kysymyksiä niin, että vastaukset olisivat olleet esim. numeroasteikolla vastattavissa. Vastausvaihtoehtoja olisi voinut olla useampia, mutta valitsin tämän yksinkertaistetun tavan, sillä kyselystä keskustellessamme yksi osallistuja toivoi, että kysymykset olisivat helppoja eikä niihin tarvitsisi vastata kuin valitsemalla jokin annetuista vaihtoehdoista.

4.3 Haastattelu

Haastattelu on paljon käytetty tiedonkeruumenetelmä, joka soveltuu hyvin kun halutaan korostaa yksilön mielipiteitä. Sen vahvuutena on mahdollisuus saada helposti uusia näkökulmia aihepiiristä ja käsitellä myös arkoja asioita. Haastattelu on haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutusta, jossa haastattelijalla on hyvä olla aktiivinen ja keskustelua ylläpitävä rooli. Ihanteellista on jos haastattelu äänitetään tai siitä tehdään muistiinpanoja. (Ojasalo, Moilanen, Ritalahti 2015, 106-107).

Tässä opinnäytetyössä haastateltiin kolmea pajan osallistujaa heidän omasta toivomuksesta. En käyttänyt tapaamisissa nauhoitinta vaan tein muistiinpanoja. Valitsin tämän tavan sekä taustahälyn takia, että siksi, että halusin pitää keskustelutilanteet mahdollisimman rentoina ja epämuodollisina.

4.4 Tutkimukseen osallistujat

Tämän tutkimuksen osallistujat olivat mielenterveyskuntoutujia. Mielenterveyskuntoutujalla tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöä, jolla on mielenterveyden ongelma, jonka vuoksi kuntoutujalla on hoitokontakti ja mahdollisesti sairauslomaa, kuntoutustukea tai sairauseläke. Diagnooseja ja elämäntilannetta ei tutkimuksen aikana suoraan kysely, mutta osa toi kuitenkin oman tilanteensa ilmi. Näitä kuntoutujia yhdisti aktiivisuus oman kuntoutumisen suhteen sekä halu oppia uutta sairauksista huolimatta.

Valintani ohjata tällaisessa projektissa nimenomaan mielenterveyskuntoutujia juonsi juurensa siihen kokemukseeni, että mielenterveyskuntoutujat ovat varsin näkymätön ihmisryhmä. Halusin antaa heille väylän tulla näkyviin ja kuuluviin omilla ehdoillaan.

Osallistujia oli tutustumiskäynnillä useampia, mutta jatkoon valikoitui viisi miestä, jotka muodostivat kaksi pienryhmää. Kyselyitä tuli useita, mutta kyselijät eivät lopulta kuitenkaan tulleet paikalle, vaikka heitä siihen rohkaistiin.

Osallistujista osa tunsi toisensa entuudestaan, joten on hyvä tällaisia pajoja järjestettäessä huomioida sekin, että tutun kanssa yhdessä voi olla matalampi kynnys lähteä osallistumaan.

5 TYÖPAJAN TOTEUTUS

Videopaja toteutettiin kolmessa vaiheessa: tutustumistapaamisen jälkeen kummallakin ryhmällä oli kolme käsikirjoituskertaa, kuvaukset ja kolme jälkityöpajakertaa. Käsikirjoituskerrat pitivät sisällään ideoinnin, käsikirjoituksen laatimisen ryhmässä sekä kuva-käsikirjoituksien tekemisen.

5.1 Esituotanto

Esituotantovaiheessa pidettiin pajan suunnittelupalaverit, laadittiin tuntisuunnitelmat käsikirjoitustapaamisille, budjettisuunnitelma, apurahahakemus, tuotantosuunnitelma sekä tehtiin erilaisia esivalmisteluja, kuten mainostettiin pajaa ja hankittiin materiaaleja. Näiden vaiheiden jälkeen olivat tutustumistapaaminen ja käsikirjoitustapaamiset. Lisäksi pajan ohella tein jatkuvasti tuotannollisia asioita, kuten hankin rekvisiitat ja puvutukset, tein kuvauksia varten call sheetit ja hoidin cateringin.

(Liite 1, Pajan aikataulu ja Liite 2, Pajan sisältösuunnitelma)

5.2 Ideointi käsikirjoituspajoissa

Ideointi aloitettiin harjoitteella, jossa jokainen listasi viisi asiaa joista pitää sekä viisi asiaa joista ei pidä. Näiltä listoilta valittiin kaksi asiaa, joista luotiin kohtaus. Esimerkiksi ”naapuri” ja ”valkosipuli” sanoista yksi pajalainen keksi kohtauksen, jossa päähenkilö menee valittamaan metelistä valkosipulilta haisevan naapurin luokse. Keskustellessa sinkoili ideoita mihin tilanne voisi johtaa. Jokainen pajalainen pääsi luomaan kohtauksen, ja jokaisesta kohtauksesta keskusteltiin mikä siinä oli toimivaa ja missä olisi kehittämisen varaa.

Ryhmien välillä oli huomattava ero sen suhteen, minkälainen yhteinen mieliala ryhmässä vallitsi. Tunteiden tulkin toteuttaneessa ryhmässä naurettiin tämän harjoitteen aikana kun taas Ahdistuksen tehneessä ryhmässä oli melko vakavaa keskustelua.

Alkuharjoitteen jälkeen ryhdyttiin varsinaiseen ideointiin. Ideoinnin apuvälineinä oli ilmeitä sisältäviä kuvakortteja Eeva Sahan *Voimadraama* -teoksen työväline pussista, Story cubes kuvanopat, lehdistä leikattuja kuvia, Jarkko Laineen *Kolmas mustakantinen vihko* -teos sekä OH-kuva- ja sanakortit. Kaikkia näitä hyödynnettiin.

Ideoinnin aikana kirjattiin post it -lapuille itseä kiinnostavia genrejä ja täysin suodattamatta sanoja joita tuli mieleen. Laput koottiin ja katsottiin mitkä genret ja sanat toistuvat ja mitkä herättivät eniten keskustelua. Keskustellen kummassakin ryhmässä valittiin genre, jota kohden lähdettiin ideoimaan vapaalla keskustelulla mitä tehdään. Ensimmäinen ryhmä valitsi genrekseen komedian ja toinen ryhmä halusi käsitellä ahdistusta. Toisen ryhmän genre jäi hieman avonaiseksi, joskin oli selvää, että aihepiiriä lähestyttäisiin vakavasti ja mahdollisimman tarkkaan tunnetiloja pintaan tuoden, joten kyseessä oli mielestäni draama.

5.2.1 Käsikirjoittaminen

Varsinainen käsikirjoittaminenkin toteutettiin yhteistyönä ryhmissä. Valitsimme repliikit ja videoteosten tapahtumat yhdessä keskustellen. Jokainen sai ehdottaa haluamiansa tapahtumia ja repliikkejä, joista sitten yhteispäätöksellä valittiin lopulliset. Formaattiin kirjoittamisen tein itse pajakertojen ulkopuolella, sillä aika ei riittänyt sen opettamiseen koko ryhmälle.

Ahdistusryhmän käsikirjoitusprosessi oli aika mutkikas, sillä osallistujilla oli vahvat visiot millaisia mielikuvia ja tunnetiloja he halusivat herättää, muttei niinkään mielessä konkreettista toimintaa ja kuvakerrontaa kuinka ne toteutettaisiin. Käytimme paljon aikaa eri eleiden ja liikehdintöjen pohtimiseen. Varsinaista juonta ei teokseen haluttu ja loppuratkaisuakin mietittiin moneen kertaan.

(Liite 3 ja 4, käsikirjoitukset)

5.2.2 Kuvakäsikirjoitus

Kuvakäsikirjoituksetkin laadittiin ryhmässä Leena Kälven johdolla. Hän kuvaajan ominaisuudessa kertoi perusasiat siitä, miten kuvakokoja kannattaa hyödyntää kerronnassa, ja mikä leikkautuu parhaiten. Pajalaiset saivat piirtää kuvat kuvakäsikirjoitukseen itse.

Ahdistuksen toteuttaneen ryhmän kanssa kuvakäsikirjoituksen laatiminen oli hitaampaa kuin ykkösryhmän kanssa, joten otimme vielä ylimääräisen tapaamisen, jossa toinen ryhmäläinen katsoi minun kanssani konkreettisesti kuvauspaikalla kännykkäkameran

kanssa mikä voisi toimia. Tämä selkeytti hänen mielikuviaan ja auttoi hahmottamaan miten kuvauksissa tultaisiin toimimaan.

Kuvakäsikirjoituksen lopullisen version teki Leena muistiinpanojemme ja käsikirjoituksen pohjalta. Käsikirjoituksissa toinen henkilö on mies, mutta tehdessäni näyttelijävalintoja päädyin kuitenkin siihen tulokseen, että otin mieluummin naisen siihen osaan välttääkseni vaikutelman, että päähenkilö ahdistuu siitä, että tilaan tulee nimenomaan mies. (Liite 5 ja 6, kuvakäsikirjoitukset)

5.3 Kuvaukset

Kuvaukset sujuivat molempien ryhmien kanssa moitteettomasti. Kaikki olivat paikalla ja jaksoivat kuvauspäivät yllättävän hyvin. Yhteistyö näyttelijöiden ja pajan osallistujien välillä sujui hienosti, vaikka nämä olivat täysin uusia ihmisiä kuntoutujille. Tunteiden tulkin kuvauksissa catering apuna oli Solina Riekkola, joka otettiin myös hyvin vastaan.

Olin varannut molemmille videoteoksille kolme kuuden tunnin kuvauspäivää. Ahdistuksen toteuttanut ryhmä käytti kuitenkin kuvauksiin vain kaksi päivää ripeästä työtahdistasta ja pienestä kuvien määrästä johtuen.

Kuuden tunnin päivät aloitettiin aina työryhmän yhteisellä aamiaisella, jonka aikana vaihdettiin kuulumisia ja tutustuttiin näyttelijöihin. Koin tämän työtavan ryhmähenkeä kasvattavaksi. Tunnelma rentoutui ja jännitys laantui, sekä pajalaiset pääsivät juttelemaan myös näyttelijöiden kanssa ennen töihin ryhtymistä. Yksi näyttelijöistä kiittikin erikseen tästä tavasta, sillä se oli rentouttanut myös häntä esiintyjänä ja helpottanut ryhmään tuloa. Näyttelijöiden jännittämistä en jokaisen kohdalla osannut välttämättä huomioida. Yhdestä näyttelijästä tiesin ennakkoon, että hän on ensi kertaa kameran edessä, joten yritin käyttää häneen enemmän aikaa ja rohkaisua, mutta aikatauluissa pysymisen vuoksi se jäi vielä melko vähälle.

Kuvauksissa pidettiin muutamia taukoja tarpeen mukaan ja yksi pidempi ruokatauko. Itselläni oli call sheetit, mutta joustin niistä monessa kohtaa, sillä pidin tärkeämpänä rauhan tekemisessä kuin aikataulussa minuutilleen pysymisen. Onnekseni osa otoista onnistui suunnitelmiani nopeammin, joten aikatauluissa pysyttiin hyvin. Sain työryh-

mältä palautetta, että olin kuvauksissa rauhallinen ja sen oloinen, että minulla oli homma hallussa koko ajan. Olen tyyliltäni ja tempoltani luonnostaankin aika verkkainen, joten en ihmettele, että vaikutin rauhalliselta, vaikka tosiasiasa jännitin aika paljon koska nämä olivat ensimmäiset isommat kuvaukset jotka ohjasin.

5.4 Jälkityöpajat

Jälkityöpajat pidettiin niin, että molemmille ryhmille varattiin kaksi päivää aikaa tehdä jälkityöt. Aikatauluja suunnitellessa en ollut tajunnut kuinka paljon jälkitöihin menee aikaa, joten olin varannut molemmille ryhmille yhteensä kolme päivää, jotka oli jaettava ryhmien kesken. Käytännössä aikatauluja muutettiin niin, että jälkityöpäiviä oli neljä. Aikaa olisi voinut varata näihin vaiheisiin huomattavasti enemmänkin, sillä päivät venyivät ja oli kiireistä.

5.4.1 Leikkaaminen

Tunteiden tulkin leikkaamista veti Iina Vainionpää. Hän opetti leikkausohjelman toiminnan perusasiat pajalaisille, ja antoi neuvoja, kun nämä yksi kerrallaan tekivät käytännössä leikkaamista. Itse en ohjaajana juurikaan puuttunut ilmaisullisiin asioihin vaan annoin pajalaisille vapauden toteuttaa omaa visiotaan. Iina näytti miten kuvat leikkautuvat parhaiten ja puuttui jonkin verran sisältöönkin, mikä otettiin ryhmässä hyvin vastaan.

Ahdistuksen leikkaamista tutoroi Mika Miettinen. Työskentely sujui rauhallisesti ja kitkattomasti, vaikka leikattava materiaali olikin emotionaalisesti melko raskasta käsiteltävää. Yhdeksi ongelmaksi muodostui se, että olimme kuvanneet voimakkaiden värivalojen kanssa ja olisimmekin leikkausvaiheessa laittaneet kuvia eri järjestykseen kuin ne valojen perusteella olivat. Värimäärityllä tämäkin oli kuitenkin ratkaistavissa.

5.4.2 Äänityöt

Äänityöt tehtiin Mika Miettisen johdolla ja myös Leena Kälve oli mukana. Tunteiden tulkin äänityöt olivat huomattavasti suuritöisemmät kuin Ahdistuksen, sillä videoteokseen tuli paljon ääniefektejä joiden etsimiseen meni paljon aikaa. Tämä oli välillä jopa vähän turhauttavaa, vallankin kun ryhmästä pääsi vain yksi osallistuja paikalle äänipa-

jaan. Äänisuunnittelu oli tehty ryhmässä jo aiemmin, joten tiesimme valmiiksi mitä on tarkoitus tehdä, mikä toki helpotti tekemistä. Kuitenkin päivä venyi pitkäksi ja lopulta teimme viimeiset viilaukset opiskelijavoimin.

Ahdistuksen äänimaailma oli jo käsikirjoitusvaiheessa selvillä, sillä tiesimme käyttävämme toisen pjalalaisen luomaa äänimaisemaa pohjana ja lisäävämme siihen vähän efektejä. Työskentely oli siis melko nopeaa.

5.5 Valmiiden teosten arviointi

Valmiit videoteokset ovat mielestäni kumpikin onnistuneita. Ne ovat keskenään hyvin erilaisia ja molemmat omassa genressään vakuuttavia. Teokset esitettiin Niagarassa kutsuvierasnäytöksessä ja ne saivat katsojien keskuudessa positiivisen vastaanoton. Kumpikin teos löytyy nyt myös YouTubesta: Ahdistus: <https://youtu.be/mlg5xO8Ubk4>
Tunteiden tulkki: <https://youtu.be/4EBvVmIe4G4>

5.5.1 Ahdistus -elokuva

Ahdistus on tuokiokuvaus rajusta ahdistuskohtauksesta. Sen tekijät halusivat kertoa millainen tuo olotila on ja tempaista katsojan mukaan siihen oloon äänten ja värien sekä näyttelijäntyön avulla. Mielestäni Ahdistus onnistuu tuomaan katsojalle selväksi sen tunnetilan mitä sillä haettiin. Lopputulos on taiteellinen ja ilmaisultaan voimakas.

Kuva: Ahdistuksen aloituskuva (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Ahdistuksen aloituskuva esittelee tilan ja päähenkilön. On kuin hän odottaisi jonkun saapuvan paikalle. Näemme hänestä vain sivuprofiilin, joten emme vielä osaa lukea hänen tunnetilaansa. Vihreä väri luo epätodellisen vaikutelman.

Todellisuudessa teoksen huone on ryhmäkeskustelua varten, joka mielestäni oli hyvä lähtökohta ja tilana varsin oivallinen tämän tyyppiselle ongelmatilanteelle. Pajalaiset eivät pitäneet tilaa ja sen käyttötarkoitusta teokselle merkityksellisenä, joten emme laustaneet tilaan mitään tai korostaneet mitenkään sitä mihin se on tarkoitettu. Kuitenkin katsojat varmasti pohtivat mikä on tila, jossa on useita tuoleja.

Kuva: Toinen henkilö saapuu (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Toisen naisen saapuessa paikalle päähenkilö kääntyy kohti kameraa kääntäen itsensä pois päin saapuvasta henkilöstä. Hän nostaa kätensä hiustensa sekaan vaikuttaen vaivautuneelta. Värimaailma on kuitenkin vielä vihreä, vaikka se alkaakin jo hieman kellertää. Päähenkilö ei selkeästi haluaakaan huoneeseen toista ihmistä, vaikka vaikutti aluksi odottavan jotakuta. Toisen henkilön puhuessa itsekseen ja lukiessa kirjaa värimaailma muuttuu oranssiksi kokoajan tummentuen kohti punaista. Päähenkilön ilmeistä ja eleistä nähdään hänen voivan huonosti. Pajalaisille oli tärkeää, että värimaailma on voimakas ja väri muuttuu vihreästä kirkkaan punaiseksi päähenkilön voinnin huonontuessa.

Kuva: Suun peittäminen (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Toiselle pajalaisista oli tärkeää, että päähenkilö peittää suunsa kädellään tai käsillään. Hän toivoi, että tästä välittyisi se ristiriita, että päähenkilö haluaisi puhua, ottaa kontaktia ja pyytää apua, mutta on liian lukossa kyetäkseen siihen.

Kuva: Käsien väänteleminen (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Pajan osallistujille oli tärkeää, että ahdistus näkyy voimakkaasti näyttelijän fysiikassa, vaikka hän on kuin naulattu istuimeensa kyvyttömänä poistumaan paikalta. Yhdeksi keinoksi näyttää pahaa oloa valittiin melko pitkä sormien ja käsien väänteleminen. Kä-

siään väänneltyään päähenkilö tömäyttää kätensä tuolin käsinojille niin, että siitä kuuluu suhteettoman luja ääni. Kaikki tapahtumat korostuvat, vääristyvät ja muuttuvat painostaviksi. Kellon tikitys ja äänet voimistuvat ahdistuksen kasvaessa. Vain henkilöt itse ovat hiljaa.

Kuva: Sietämättömät äänet (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Lopulta värimaailma on tumman punainen ja päähenkilö vuoroin huutaa äänettömästi ja pitelee korviaan. Hänen katseensa kääntyy välillä kohti katsojaa kuin hän näkisi tarkkailijansa. Pajalaiset halusivat näyttelijältä voimakkaan reagoinnin ääniin ja kontaktia yleisön kanssa. Leikkausta tehdessä kuvia rytmitettiin ja niiden järjestystä vaihdeltiin. Näytin molemmat teokset Taimilla mielenterveysviikolla ja yksi katsojista totesi, että hänestä vaikutti siltä, että päähenkilö kuuli ääniä myös päänsä sisällä videossa kuuluvien äänien lisäksi. Tämä on hyvin johdonmukainen tulkinta, koska päähenkilö pitelee tuskaisena korviaan.

Kuva: Ahdistus, loppukuva (kuvakaappaus Ahdistus-elokuvasta, 2017).

Loppukuva oli selvä jo käsikirjoitusvaiheessa ennen kuin kuvakäsikirjoitus oli tehty. Pajalaiset tahtoivat, että päähenkilö katsoo suoraan kohti katsojaa lohduttomana, kuin apua anoen. Leikkausvaiheessa valittiin kuitenkin kuva, jossa anelemisen sijaan näkyy enemmänkin ehkä jonkinlainen hiljainen hyväksyntä pahalle ololle. Kyyneleet ovat kuivumassa poskille, hiukset ovat sekaisin niiden repimisen jäljiltä, mutta levoton liikehdintä kehossa on jo ohi. Ilme ei ole enää epätoivoinen vaan toteava: näe minut ja paha oloni, tällainen olen. Vaikkei kuva olekaan aivan terävä, se välittää kaiken olennaisen ja jättää tilaa tulkinnalle. Erään videoteosten ensi-illassa olleen katsojan mielestä ahdistuskohtaus meni ohi, vaikkei väri vaihtunutkaan, ja toinen katsoja puolestaan sanoi, että päähenkilö jäi todella ahdistuneeseen tilaan, jossa hän oli antanut periksi ololleen. Tulkintoja on varmasti yhtä monta kuin katsojiakin.

5.5.2 Tunteiden tulkki –elokuva

Tunteiden tulkki on absurdi komedia tyhjänpäiväisiä puhuvasta poliitikosta sekä häntä tulkkaavasta miimikosta, Nestori Miikkulaisesta. Teoksessa tapahtuu paljon lyhyessä ajassa, mikä voi tehdä hieman sekavan vaikutelman, mutta se on tyyliältään nopeampoinen ja hassutteleva, joten mielestäni toiminnallisuus sopii siihen. Esittäessäni molemmat videoteokset teatteriryhmälle, jossa harrastan näyttelemistä, Tunteiden tulkista tuli kommentteja, että mitä ihmettä siinä tapahtuu ja mistä oli kyse. Vaikka se sisältää-

kin yhteiskuntakritiikkiä niin mielestäni pääosassa on kuitenkin revittely hassuilla elementeillä eikä niinkään mikään syvälinen sanoma.

Kuva: Tunteiden tulkki, aloituskuva (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Tunteiden tulkki alkaa mustalla ruudulla ja pimeydessä kuuluu kuulutus, jossa toivotaan tervetulleeksi Elitististen kommunistien pääpuhuja. Aplodit kaikuvat ja komediaalisena elementtinä kuuluu apinan kirkumista. Ensimmäiseksi näemme poliitikon puhujanpönttönsä takana. Hän kehuu, että yleisöä on runsaasti paikalla, mutta katsojalle näytetään tuolit joilla istuu vain yksi nainen vauvansa kanssa ja äänenä kuuluu sirkkojen sirtystä. Poliitikko toivottaa tervetulleeksi tunteiden tulkkinsa Nestori Miikkulaisen.

Kuva: Nestorin saapuminen (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Nestori saapuu paikalle suurieisästi pyörähtäen ja suuntaa suoraan puhujan paikalle. Poliitikko ohjaa hänet varsin tyykeästi pikkuruisen puhujanpöntön ääreen. Kaksikon keskinäinen valtataistelu on jo alkanut, vaikka miimikko onkin altavastajaan asemassa.

Kuva: Siivooja (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Poliitikko sanoo puheessaan, että matalapalkkaisten alojen palkkoja on laskettava entisestään. Tämän seurauksena näemme kuinka paikalle tullut siivooja pöyristyy ja potkaisee siivoussankoaan.

Kuva: Kolikot (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Nestori menee siivoojan luokse ja kiskaisee korvansa takaa kahden euron kolikon. Hän tiputtaa sen siivoojan kaula-aukosta sisään, jonka seurauksena kuuluu pelikoneen ääni ja näemme miten siivoojalla on punaiset korkokengät jalassaan ja pikkukolikoita putoilee lattialle. Tätä kohtausta mietittiin pitkään ja hartaasti. Pajalaiset eivät oikein tienneet mitä halusivat sillä viestittää sen lisäksi, että matalapalkkaisten alojen palkkojen laskeminen entisestään on väärin. Heistä oli hauska idea, että nainen on kuin pelikone, josta putoilee kolikoita, eikä sitä analysoitu sen syvemmin. Nestorin näyttelijä kysyi kuvauksissa miksi hänen hahmonsa toimii näin, koska koki naista halventavana eleenä kolikon tunkemisen paidan sisään. Työryhmä näki tämän enemmänkin vain absurdirina komediaalisena elementtinä kuin kannanottona. Itselleni tämä kyllä jätti moniakin kysymyksiä ilmaan, esimerkiksi sen miksi siivoojalla on korkokengät ja paljon meikkiä, onko hänellä kenties jokin toinen tapa tienata rahaa jota ei voida sanoa suoraan?

Kuva: Äiti (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Poliitikko selittää puheessaan kinkun leikkaamisesta oikeassa kulmassa. Nainen toteaa siihen, että se on turha säännöstelyä koska heillä ei muutenkaan syödä lihaa. Vauva on äitinsä sylissä.

Kuva: Veistely (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Poliitikko sanoo puheessaan, että laittomien muuttolintujen maahan tunkeutuminen on estettävä ja siksi puista on päästävä eroon. Tämä heitto juontaa juurensa siihen, että paljalaiset halusivat kritisoida joidenkin poliitikkojen suhtautumista maahanmuuttajiin.

Vitsi kuitenkin menee aivan absurdeille raiteille kun yleisössä ollut nainen kaivaa esiin vauvansa joka onkin halko jolle on piirretty hymynaama. Nainen alkaa vuolla halolta kasvoja irti ja kuuluu kirkumista. Nestori kauhistuu tätä ja kirkaisee myös, naisen äänellä.

Kuva: Tunnevero (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Poliitikko ei hätkähdä halon vuolentaa vaan jatkaa paasaustaan. Hän toteaa tunteiden kirjon olevan liian laaja ja ehdottaa asetettavaksi tunneveroa. Tästä Nestori loukkaantuu ja alkaa itkeä puhujanpönttönsä takana. Poliitikko yrittää repiä häntä pystyyn ja onnistumatta siinä huudahtaa että pölkkyä. Tähän halkonainen huutaa, että itse olet ja viskaa halon kohti poliitikkoa. Kuuluu kalahdus, näytetään nauravaa siivoojaa ja seuraavaksi poliitikko makaa kuolleena lattialla. Nestori poistuu paikalta hiipimällä, mikä lisättiin leikkauspöydässä aikaisemman kävelyn suuntaa muuttamalla kun huomattiin, ettemme olleet lainkaan kuvanneet Nestorin reaktiota poliitikon kuolemaan. Tätä ratkaisua pidettiin hauskana yksityiskohtana, vaikka alunperin oltiin ajateltu, että Nestori kauhistuisi poliitikon kuolemasta.

Kuva: Kolikot silmille (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Kun poliitikko makaa maassa, alkaa vanhanaikainen haitarimusiikki ja siivooja tanssahtelee paikalle. Hän asettelee kuolleen poliitikon silmille kolikot. Tästäkin oli pajassa vähän kädenvääntöä, että mitä tällä halutaan kertoa. Yksi osallistuja näki kolikkojen silmille laittamisen armon eleenä ja joku totesi sen olevan vain kosto siivoojalta. En ottanut kantaa tähänkään vaan annoin pajalaisten tehdä itse ratkaisunsa käytetäänkö tätä tekoa vai ei.

Kuva: Tunteiden tulkki, lopetuskuva (kuvakaappaus Tunteiden tulkki-elokuvasta, 2017).

Jo ensimmäisellä käsikirjoituskerralla loppukuva oli selvä. Osallistujat halusivat lehden kannen jossa kerrotaan tunteiden tulkin voittaneen vaalit tai muutoin tulleen ykköseksi ohi poliitikon. Tunnepuolen piti voittaa puku päällä kerrottu hölynpöly. Tässä on nähtävissä sekä komediallinen puoli, että kritiikkiä politiikkaa ja lehdistöäkin kohtaan. Nestori on saanut aikaan Jytlyn tekemättä oikeastaan mitään. Yleisönäkin on ollut vain kaksi naista, joten on erikoista, että hän on tavoittanut koko kansan. Tunteiden tulkin lopetuksessa paha saa palkkansa mikä on selkeää, mutta palkinnon kerää myös varsin hämärä tyyppi.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselyvastausten ja haastattelujen perusteella videopajasta pidettiin ja osa toivoo sille jatkoa. Myös muunlaista yhteistyötä kanssani toivottiin. Videomateriaalista on nähtävissä kuinka erilaisia kaksi pienryhmää olivat keskenään samoista työskentelytavoista huolimatta.

6.1 Päiväkirjamerkinnot

Tutustumistapaamisen päiväkirjamerkinnot kerrotaan, että osallistujat eivät halunneetkaan osallistua tutustumisleikkiin. Tämä siis jätettiin väliin, nimet kirjoitettiin rintapieliin liimatuille teipinpaloille ja keskustelua jatkettiin siitä, minkälaisia toivomuksia pajalaisilla oli pajan sisällön suhteen.

Lisäksi pajalaisten kesken nousi vilkas keskustelu kuvauslupalapuista making of materiaalia varten. Ylipäättään kuvatuksi tuleminen jännitti osallistujia, joten oli selitettävä rauhallisesti mitä lupa tarkoitti ja miksi halusin materiaalia kuvattavan. Yksi osallistujista pohti, että entäs jos materiaalia ladataankin nettiin ja siinä annetaan hänestä vääristynyt kuva. Vakuutin, ettei mitään ladata mihinkään kysymättä lupaa osallistujilta ja ettei ketään mustamaalata millään tavoin. Kerroin myös, että jokainen osallistuja saa halutesaan itse osallistua materiaalin kuvaamiseen sille erikseen varatulla kameralla. Lopulta kaikki allekirjoittivat paperin.

Ensimmäisellä käsikirjoituskerralla ideoitiin. Ykkösryhmän ideoinnissa olin pannut merkille iloisen ilmapiirin ja huulenheiton. Kuitenkin olin myös kirjannut, että yksi osallistuja koki ideoinnin vaikeaksi ja koki ettei ymmärtänyt tehtäviä oikein, vaikka vääriä vastauksia ja tapoja ideoida ei ole ja tämän myös kerroin. Olin myös luokitellut syntyneet ideat positiivisiin, negatiivisiin ja neutraaleihin sekä osallistujien, että itseni kohdalla. Näitä tarkkaillessani pohdin kunkin osallistujan mielialaa ideointihetkellä, sekä myös omaani. Koin oloni tällä tapaamisella rennosta ilmapiiristä huolimatta hiukan epävarmaksi. Tämän ryhmän kanssa kuitenkin päädyttiin nopeasti sellaiseen tulokseen, että haluttiin käsitellä videoteoksessa poliitikkoa ja genren pitäisi olla komedia.

Kakkosryhmän ensimmäinen käsikirjoituskerta oli heti ykkösryhmän perään. Tämän ryhmän tunnelma oli omalta osaltani varsin rento, osin siksi, että molemmat osallistujat

olivat minulle entuudestaan tuttuja. Keskustelu ajautui kuitenkin hyvin nopeasti rankkoihin aiheisiin ja varsinaisen ideoinnin sijaan keskustelimme paljon siitä millaista on olla henkisesti sairas ja jäädä ulkopuoliseksi erilaisissa ihmisryhmissä. Vakavien keskusteluiden lomassa kuitenkin syntyi nopeasti idea siitä, että videoteoksen tulisi käsitellä ahdistusta ja tuoda terveellekin katsojalle tunne siitä millaista se on. Toinen ryhmäläinen oli tullut tutuksi autistien kanssa käytettävien mielialaa kuvaavien korttien kanssa ja ehdotti, että voisimme näyttää myös värikortein sen, mitä päähenkilö tuntee. Tarinassa olisi kaksi henkilöä, joista toinen yrittää kohdata ahdistunutta ja saada tsemppattua tätä ja ahdistunut kokisi tämän negatiivisesti ja olonsa huonotessa näyttäisi aina eri väristä korttia.

Toisesta käsikirjoitustapaamisesta olin kirjannut että ideointi lähti vähän tahmeasti liikenteeseen ja pari miehistä totesikin, että pää on ihan tyhjä. Tällä kertaa emme käyttäneet mitään ideointitekniikkaa, vaan jatkojalostimme edellisellä kerralla syntynyttä ideaa. Lopulta kuitenkin iloiset jutut alkoivat lentää entiseen malliin, vaikka paikalla olivat myös kuvaajamme Leena Kälve ja äänimies Mika Miettinen, jotka eivät olleet ensimmäisessä käsikirjoituspajassa.

Idea muuttui tunteiden tulkista niin, että kyseessä on sekopäinen, mutta vakava poliitikko ja häntä tulkkaava miimikko. Poliitikko pitää sekavaa puhetta ja miimikko tulkkaa häntä. Välillä näytetään naista katsomossa, naisella on sylissään vauvaksi puettu halko. Poliitikon puheiden vuoksi nainen vuolee halkovauvalta naaman irti ja piirtää tälle surunaaman. Miimikko puolestaan suuttuu kun poliitikko vaatii tunneveron asettamista. Lopulta nainen heittää poliitikkoa halolla ja poliitikko kuolee. Siivooja tulee peittelemään poliitikon ja loppukuvassa siivooja lakaisee lattialta tekoverta.

Kakkosryhmän kanssa toisella käsikirjoitustapaamisella kuuntelimme aluksi toisen miehen tekemää musiikkia kahviossa. Hän oli tehnyt ahdistusta kuvaavaa äänimaisemaa, jota päätimme käyttää videoteoksessa.

Keskustelu meni jälleen hyvin pian ahdistukseen ja omakohtaisiin kokemuksiin ja rön-syli. Olin itse niin väsynyt edellisen ryhmän vetämisen jälkeen, etten oikein jaksanut vetää keskustelua siinä määrin kuin ehkä olisi ollut tarpeen.

Käsikirjoitus meni taaksepäin. Alkuperäisessä ideassa oli tarkoitus, että ahdistunut kuvaa tunnetilojaan värikortein ja ystävä yrittää auttaa ja tilanne raukeaa jotenkin. Nyt päätettiin, että tunnetiloja kuvataan värillisellä valaistuksella ja ettei ahdistus rauke-

kaan lainkaan vaan jää päälle. Juonesta luovuttiin ja tilalle tuli tilannekuvaus ahdistuksesta. Miehet päättivät myös, että näyttelevät itse teoksessa, mikä olisi vaikeuttanut toteutusta, koska tarvitsemme toki toteuttaviakin ihmisiä ryhmään. Toinen miehistä kuitenkin sanoi, ettei halua näyttelijöitä kuvauksiin, ettei tule uusia ihmisiä, koska se ahdistaisi häntä. Olikin siis mietittävä, miten saisimme leikkaajamme esiteltyä ryhmälle ilman, että se aiheuttaa ahdistusta.

Kolmannella käsikirjoitustapaamisella ykkösryhmä laati kuvakäsikirjoituksen ja pohdimme mitä kukin tekisi kuvauksissa. Ilmapiiri oli mielestäni jälleen rento ja innostunut.

Kakkosryhmän kolmas käsikirjoitustapaaminen olikin mutkikkaampi. Kuvakäsikirjoitus eteni vain neljän kuvan verran ja sitten tuli erimielisyyttä loppuratkaisusta. Keskustelu siirtyi jälleen henkilökohtaisiin asioihin ja pahoinvointiin yleisellä tasolla ja aika loppui kesken sen kanssa mitä videoteoksessa lopulta tapahtuisi. Päädyin sopimaan, että pidetään vielä yksi tapaaminen ennen kuvauksia.

Kakkosryhmän neljänteen käsikirjoitustapaamiseen tuli vain toinen osallistuja. Hänen kanssaan kuvasimme kännykkäkameralla muutaman lyhyen pätkän, joissa kokeilimme missä asennossa ja missä päin huonetta päähenkilö voisi olla ja miten hän voisi ilmaista ahdistustaan. Sovimme, että otamme kuitenkin ulkopuoliset näyttelijät videoteokseen, sillä ahdistuksen näytteleminen on henkisesti raskasta, erityisesti jos oma vointi heittelee. Tapaamisen jälkeen sovin kuvaajamme Leenan kanssa, että hän tekee suunnitelmien pohjalta kuvakäsikirjoituksen valmiiksi.

6.2 Havainnot videopäiväkirjoista

Käsikirjoituspajoista kuvatussa videomateriaalissa näkyy selkeästi ryhmien välinen ero: Tunteiden tulkin tekijät nauravat vähän väliä kun taas toisen ryhmän jäsenet istuvat melko liikkumatta ja vakavina. Kumpikin ryhmä keskustelee vilkkaasti aihepiiristään eikä tunnu välittävän kamerasta lainkaan.

Ideointiharjoitusten aikana on nähtävissä hermostunuttakin elehdintää joiltakin osallistujilta. Osa näyttää keskittyneiltä ja hyväntuulisilta, mutta jotkut kurtistelevat kulmiaan ja ovat ehkä jopa turhautuneen oloisia, mitä en itse tilanteessa huomannut lainkaan sillä kirjoitin itsekin kaikki samat harjoitteet kuin osallistujatkin.

Kuvauksissa on molempien ryhmien kohdalla nähtävissä iloinen, mutta keskittynyt tunnelma. Kameraa, jolla heitä kuvataan, ei oikeastaan juuri lainkaan edes huomata. Tunteiden tulkin tekijät ovat myös itse kuvanneet joitakin kuvaustilanteita toisistaan.

Ahdistuksen ohjaustilanteista kuvatut videot ovat hieman sekavia. Kaikki pohtivat ryhmänä mitä näyttelijän tulisi seuraavaksi tehdä ja miten elehtiä sen sijaan, että ohjaisin itse selkeästi tilannetta. Tämä tuntui siinä hetkessä toimivalta systeemiltä, sillä halusin antaa vallan tilanteessa pajalaisille, olihan kyse heidän visiostaan, mutta se on voinut tuntua näyttelijöistä sekavalta.

Jälkityöpajoja ei kuvattu lainkaan.

6.3 Ohjaajan vaikutus työskentelyyn

Tässä videopajassa minulla oli useita eri rooleja: hoidin ohjaamisen lisäksi tuottamisen, cateringin, rekvisiitan ja puvustuksen. Päällimmäiseksi näistä nousi ohjaajan rooli. Olin ajatellut pajaa suunnitellessani, että tarkastelisin erityisryhmän kanssa ryhmässä käsikirjoittamista opinnäytetyön kirjallisessa osiossa. Ohjaaminen kuitenkin vei mukanaan ja huomasin, että kolmen tapaamisen perusteella olisi ollut vaikeaa todeta oikeastaan juuri mitään pelkästä käsikirjoittamisesta.

Mielenterveyskuntoutujien kanssa ryhmän ohjaajan vaikutus korostuu. Ryhmän ohjaajan on oltava jämäkkä, mutta helposti lähestyttävä ja luotettava. Jouduin ohjaajana tekemään monia nopeita ratkaisuja, ja esimerkiksi pohtimaan täytyykö joissakin tilanteissa laittaa yksilön tarpeet ryhmän edun edelle. Jälkikäteen ajateltuna toimin joissakin tilanteissa intuitioni mukaan, mikä onneksi osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Tein myös enemmän mitä pajaohjaajan oikeastaan kuuluisi, sillä annoin omaa aikaani parille pajalaiselle myös tapaamisten ulkopuolella, sillä koin heidän vointinsa vaativan kuuntelemista. He tosin olivat minulle entuudestaan tuttuja osallistujia, joten oli ihan luontevaa lähteä kahville purkamaan tunnelmia.

Ohjaamisessa haastavaa oli huomioida jokainen ryhmäläinen. Ryhmät olivat onneksi sen verran pienet, että aikaa riitti kaikkien ideoiden huomioimiseen. Siltikin olisi ollut hyvä keskustella vielä enemmän myös hiljaisempien kanssa, jotta olisi ollut varmaa, että heidän mielestään he olivat päässeet vaikuttamaan tarpeeksi teosten toteutukseen.

Osalla käsikirjoituskerroista olivat mukana myös kuvaus- ja äänitutorimme Leena Kälve ja Mika Miettinen. Pidin tätä hyvänä asiana, sillä hekin osallistuivat ideointiin ja keskusteluun ja tulivat ryhmille tutuiksi jo ennen kuvauksia, mikä osaltaan laskee kuvausten aiheuttamaa jännitystä.

6.4 Kyselyn tulokset

Kyselyn kysymykset ovat tämän kirjallisen osion liitteenä. (Liite 7) Kaikkiaan tulokset olivat erittäin positiivisia: on opittu uutta, ilmapiiri on koettu hyväksi, tekeminen mielekkääksi, on saatu tehdä haluttuja asioita ja meidät opiskelijat on koettu asiantunteviksi. Yllätyksiä vastauksissa on vähän, eikä kukaan vaikuta vastausten perusteella jääneen pahoille mielin pajasta.

Viimeisenä kohtana oli vapaa sana, joten käsittelen aluksi kyselyn vapaat kommentit. Mielestäni näillä kommentteilla on suuri painoarvo pajan tuloksia arvioitaessa.

6.4.1 Kyselyn vapaan kommentoinnin tulokset

Kyselyn ensimmäinen kysymys kuului, että saiko osallistuja osallistua mielestään riittävästi ideointiin käsikirjoituspajassa. Ensimmäinen osallistuja vastasi kyllä, ja täydensi vapaassa sanassa vastaustaan seuraavasti: ”Tutkaparin kanssa alusta lähtien löytyi ideointiin keinoja, joita ei ollut tullut ajatelleeksi. Samoin annoin itsekin näkökulmia hänelle. Oli luontevaa olla ja tehdä.” Mielestäni tässä kiteytyy hyvin käsikirjoituspajassa vallinnut henki: oli luontevaa kommunikointia, vapaus olla ja tehdä rauhassa ja omana itsenä.

Toisena kysymyksenä oli, että oliko ideointi helppoa käsikirjoituspajassa. Osallistuja halusi vastata sekä kyllä että ei tähän kysymykseen, joten laitoin ruksin –en tiedä ruutuun. Perustelut olivat hänellä seuraavat: ”Alkuun ideointi tuotti liian voimakkaan ajatusmyrskyn, mutta ohjaajan välillä hienovaraiset vinkit ja ehdotusten tuen saanti tutor-opiskelijoilta vei sellaisiin sfääreihin, että loppu tuottaessaan vaikeinta oli suuri etu jatkolle.” En täysin saanut tästä kommentista ajatusta kiinni, joten haastatellessani kysyin tähän tarkennusta. Pääajatuksena oli se, että me opiskelijat olimme auttaneet ideoinnissa paljon ja asiantuntevasti ja itse ohjaajana olin osannut ohjata keskustelua eteenpäin oi-

keissa kohdissa. Ideoinnin seurauksena syntyneeseen teokseen olisi saanut aikaiseksi jatkoa, josta oli vaikeaa luopua. Pajan ohjaajana olen tyytyväinen siihen, että olen osannut nimenomaan hienovaraisesti neuvoa enkä ole jyrännyt osallistujia. Huomasin tämän ryhmän kanssa voimakkaat tunteet ja vakavahenkisen, toisaalta melko lennokkaankin keskustelun, jota pyrin ohjaamaan oikeaan suuntaan.

Seuraavat kommentit koskivat videopajaa kokonaisuutena. ”Niin paljon opin uutta, että onneks se on todennettu lopputulokseksi.” Tämä oli mukavaa kuulla, sillä yksi tavoitteeni oli opettaa perusasioita osallistujille niin, että he mahdollisesti voivat tehdä itsenäistekin videoteoksia jatkossa. Uuden oppiminen ja ylpeys lopputuloksesta ovat mielestäni onnistumisen merkkejä.

”Ilmapiirissä oli alkuun vähän haravaa (joka poistettiin syystä). Ilmapiiri muuten kauttaaltaan oli hyvä. Välillä aivan hurjan huippua. Käsipohjaa ei tavoitettu missään vaiheessa.” Kysyin mitä harava alku tarkoitti ja tällä osallistuja viittasi ensimmäisillä tapaamisilla mukana olleeseen sairaanhoitajaopiskelijaan. Hän koki tämän roolin tarkkaillevana eikä pitänyt siitä, että aikataulusyistä opiskelija tuli myöhässä ja lähti aikaisin pajatapaamisista. Itse en ollut tajunnut, että tällä oli niin suuri vaikutus, sillä toivoin luonnollisesti, että pajaan saataisiin kaksi näkökulmaa: minun mediapuolen näkökulmani ja hänen hoidollinen näkökulmansa. Aina asiat eivät kuitenkaan mene suunnitelmien mukaan ja tällaiset harmilliset seikat on vain hyväksyttävä. Olisi ollut järkevää keskustella enemmän sairaanhoitajaopiskelijan pois jäämisestä, mutten ymmärtänyt, että sillä oli niin suuri merkitys, että asiaa olisi kannattanut puida enemmän kuin sitä käsiteltiin.

”Tutor-opiskelijoiden panos oli merkittävä niin meihin kuin ohjaajaa kohtaan. Välillä hyvin merkittävä vaikutus mm ilmapiirin ylläpidossa.” Tästä olen samaa mieltä ja olen erittäin tyytyväinen työryhmäämme. Oli onnistunut valinta toteuttaa paja pienellä porukalla ja osallistujilla jotka olivat paitsi asiantuntevia, myös rauhallisia ja positiivisia. Mika ja Leena kannustivat erityisesti kuvauksissa paljon tätä ryhmää.

Toinen osallistuja vastaili seuraavasti: ”Paja oli kaiken kaikkiaan tosi mukava. Se innosti minua harjoittelemaan kuvaamista, editointia omalla ajalla. Kiitos.” Tämä vastaaja laitoi myös erillisen viestin, jossa kertoi hankkineensa kameran ja alkaneensa tehdä itse taide- ja musiikkivideoita. Tämä oli erityisen hienoa kuulla, sillä juuri tällaiseen innostukseen pyrimme.

Kolmas osallistuja kommentoi: ”Osallistuin videopajaan ajatuksella, että voin jättää kesken, mutta kun paja eteni ja muut mukana olleet kuntoutujat olivat minulle tuttuja, niin videopajasta tuli minulle kuntoutusprojekti menneelle keväälle. Halusin nähdä, että kuinka hyvin jaksan. Itse olen tyytyväinen lopputulokseen, jonka näimme Niagarassa keväällä.” Itselleni tuli vähän yllätyksenä, että tämä osallistuja oli ajatellut voivansa jättää pajan kesken jos voimavarat loppuvat, sillä hän jaksoi osallistua ainakin päälle-päin hyvin. Olen tyytyväinen, että pajasta muodostui osa kuntoutumista ja hän onnistui ja jaksoi olla pajassa loppuun asti.

Neljäs vastaaja kommentoi: ”Olen saanut inspiraation tulevaisuudessa hakeutua opiskelemaan tai työskentelemään valo- tai videokuvaajana. Tämä paja laajensi tietämystäni alalta merkittävästi. Koen saaneeni pienen määrän ammattitaitoa pajan aikana. Kiitos!” Pajan vaikutuksen arvioinnin kannalta on erittäin hienoa, että yksilötasolla ollaan saatu tällaista innostusta aikaan. Vaikka osallistujia oli vähän, pajan merkitys heille oli niin suuri, että paja on selkeästi kannattanut toteuttaa.

6.5 Käsikirjoituspajan kyselytulokset

Kaikki osallistujat saivat mielestään osallistua riittävästi käsikirjoituksen ideointiin, mutta ideointi ei ollut kahdelle heistä helppoa. Tässä täytyy huomioida se, että he eivät olleet ennemmin kokeilleet tällaisia tekniikoita, joten ideointi saattoi tuntua vähän vieraalta.

Yksi vastaajista ei tiennyt oppiko tekemään lyhyen käsikirjoituksen videoteokseen, muut vastasivat oppineensa. Tästä päättelen, että aivan jokainen ei päässyt tekemään varsinaista kirjoittamista tarpeeksi. Tein myös puhtaaksi kirjoittamisen itse, joten siltä osin osallistujat eivät päässeet konkreettista kirjoittamista tekemään. Olisi ollut käytännössä hankalaa laittaa jokainen kirjoittamaan, sillä käsikirjoituksia ei tarvittu yhtä montaa kuin osallistujia oli.

Kaikki pajan osallistujat oppivat mielestään kuinka tehdään kuvakäsikirjoitus, eli kuvaajamme Leena Kälve onnistui hyvin opetustehtävässään. Molemmissa ryhmissä osallistujat saivat piirtää itse, joten kuvakäsikirjoituksen tekeminen jäi varmaankin selkeämpänä mieleen kuin varsinaisen käsikirjoituksen laatiminen.

6.6 Koko pajan kyselytulokset

Kyselyn tuloksissa yllättää ainoastaan se, ettei yksi osallistujista ole saanut onnistumisen tunteita pajan aikana, vaikka hän todellisuudessa kautta pajan osasi tehdä haastavia-kin tehtäviä ja meidän muiden silmissä onnistui monessa asiassa. Tunne onnistumisesta on kuitenkin niin henkilökohtainen kokemus, että siihen on melko vaikeaa vaikuttaa ulkoapäin. Jos tekijä itse ei arvosta saavutuksiaan, on toisen vaikeaa nostaa näiden arvoa tekijän silmissä, vaikka keuhisikin. Pajan aikana kyllä kannustin ja kiittelin kaikkia osallistujia, mutta olisin selkeästi voinut tehdä sitä enemmänkin. Jos voisin tehdä kokonaisuuden uudestaan, kertoisin varmaankin henkilökohtaisesti jokaiselle osallistujalle vaikkapa päivän päätteeksi yhteenvetona tehtävät jotka ovat menneet hyvin ja ilmaisisin että olen tyytyväinen. Tässä projektissa tekemisen innon lomassa pääsi ehkä hieman unohtumaan, että mielenterveysongelmasta kuntoutuva ihminen kaipaa usein enemmän tukea ja kiitosta kuin terve henkilö.

Yksi osallistuja ei tiedä saiko mielestään vaikuttaa tarpeeksi pajassa. Tämä on hyvä muistutus itselleni siitä, että hiljaisempia pitäisi jututtaa aktiivisemmin ja pitää huolta, että heidänkin mielipiteensä tulevat kuuluviin.

6.7 Haastattelujen tulokset

Haastattelin kolmea osallistujaa. Kyselin yleisiä tuntemuksia siitä, miten paja oli mennyt ja mitä he olivat mielestään oppineet. En nauhoittanut haastatteluja, vaan kirjoitin puheet ylös siinä hetkessä, koska olimme meluisissa kahviloissa ja halusin pitää tilanteet mahdollisimman rentoina.

Haastateltava yksi korosti puheessaan tutoropiskelijoiden tärkeyttä sekä ilmapiirin luojina, että teknisenä tukena. Hänestä me opiskelijat toimimme saumattomasti yhteen ja Leena Kälve ja Mika Miettinen toivat myös tukea minulle ohjaajana erityisesti teknisessä toteutuksessa. Luonnollisesti se oli tarkoituksenakin, koska itse olen suuntautunut opinnoissani käsikirjoittamiseen ja tehnyt lisäksi tuottamisen ammattiopinnot, joten tekninen toteutus on itselleni vähän vieraampaa aluetta. Siihen puoleen halusin osaavat henkilöt ja onneksi sellaiset myös löysin.

Tämä haastateltava kiitteli erityisesti Mikan rauhallista ja asiantuntevaa ohjausta sekä kuvauksissa, että videoteoksen leikkaamisessa. Hän oli kokenut Mikan erityisen osavaksi ja ammattimaiseksi ja kiitteli sitä kuinka Mika leikkaamisen yhteydessä kertoi, että tekee kotona leikkausta eri ohjelmalla, ja silti osasi neuvoa todella hyvin käytettävän ohjelmiston käyttöä.

Haastateltavan mielestä ilmapiiri oli kiitettävä, joskin hänestä alkuun oli vähän outoa, että mukana oli aluksi sairaanhoitajaopiskelija, joka sittemmin jäi pois projektista. Hänen läsnäolonsa oli tuntunut vähän tarkkailevalta. Vaikka tarkkailin ja dokumentoin pajaa itsekkin kaiken aikaa, niin osallisuuteni toiminnassa oli saanut osallistujan unohtamaan tämän tarkkailijan roolini. Tähän vaikuttaa varmasti sekin, että tunsin tämän osallistujan jo ennen pajan alkamista, enkä siten ollut vain vieras ohjaaja.

Haastateltava toivoi, että pajalle tulisi jatkoa, sillä siitä oli jäänyt tekemisen nälkä. Hän sanoi, että opittuja taitoja olisi hienoa syventää, mutta hänellä itsellään ei ole mahdollisuutta hankkia tarvittavia välineitä eikä ole oikein porukkaa jonka kanssa tehdä yhdessä. Haastateltavaa oli myös jäänyt harmittamaan, ettei hän terveyssyistä voinut osallistua tapaamiseen jossa tehtiin äänityöt, sillä hän olisi kovasti halunnut oppia myös sen osaluon.

Hän kuvaili myös miten yksi katsojista ensi-illassa oli kertonut hänelle toivovansa jatko-osaa Ahdistus-videoteokselle. Tätä haastateltava piti onnistumisen merkinä. Itse hän ajatteli teoksesta, että siinä jää nimensä mukaisesti kova ahdistus pintaan, joten olisi hauska idea tehdä jatko-osa, jossa tilanne ratkeaa onnellisesti.

Haastateltava kaksi kertoi innostuneensa pajasta niin paljon, että harkitsee nyt joihinkin kuvausopintoihin hakeutumista. Hän sanoi olevansa vaikeasti työllistettävä kuntonsa vuoksi, joten piti realistisempaan vaihtoehtona satunnaisia kuvauskeikkoja sekä valokuvaajana, että esimerkiksi juhlien videoijana, kuin täysiaikaista kuvaajan työtä. Lisäksi hän on hankkinut itselleen ammattimaisen kameran ja ehdottikin, että voisimme ihan vain vapaa-ajalla tehdä yhdessä jonkun pienen kuvausprojektin. Hän toivoi myös, että hakisin apurahaa ja pitäisin uuden laajemman videopajan Taimi ryllä tai vastaavassa paikassa.

Hänen mielestään Nähtäväksi jää videopajassa pääsi näkemään hyvin kuvauksien käytäntöjä ja sai oppia sopivasti teknistä puolta. Hänestä paja oli mahtava tapa tutustua alaan. Kokemus oli avartava ja kaikki pajassa toimivat hyvin yhteen. Paja oli tuonut hänelle lisää motivaatiota kuvaamiseen. Pajassa oli hänen mielestään anteeksiantava ilmapiiri, millä hän tarkoitti sitä, ettei ketään painostettu tekemään enempää kuin mitä jaksoi ja häntä itseään ei syyllistetty kun hän lähti kerran hieman aiemmin pois väsymyksen vuoksi. Hän piti hyvänä sitä, että heitä ei puhuteltu kuntoutujina eikä diagnooseista puhuttu, mutta silti ymmärrettiin voinnin rajallisuus. Hän koki pajan olleen voimaannuttava, sillä tehtäviä ja vastuuta oli ollut juuri sopivasti ja tekeminen oli innostavaa.

Tämä osallistuja koki ideoinnin helpoksi ja sanoi, että ideointivälineet ja –tekniikat olivat niin hyviä, että se teki ideoinnista helppoa. Keskustelimme siitä, että kaikkien osallistujien mielestä ideointi ei ollut helppoa ja hän huomautti, että esimerkiksi lääkitykset voivat latistaa mieltä ja vaikeuttaa ideointia. Tämä oli hyvä huomio ja seikka jota en ollut itse tullut ajatelleeksi pajaa suunnitellessa.

Tätä haastateltavaa oli jäänyt harmittamaan vain kaksi asiaa pajassa. Ensimmäinen oli se, että hän oli ollut vähän epävarma sen suhteen kuvauksissa, paljonko hänellä itsellään on päätäntävaltaa kuvaamisen suhteen. Näin ollen Leena oli tehnyt valtaosan päätöksistä itse ja pajalainen ei ollut päässyt vaikuttamaan lopputulokseen niin paljon kuin olisi toivonut. Hän kuitenkin totesi, että syy oli hänessä itsessään, koska hän koki siinä tilanteessa, ettei voi ruveta rettelöimään ja vaatimaan oikeuksia kesken kuvausten. Hän ei muistellut kuvaustilannetta mitenkään pahalla, mutta sanoi, että olisi voinut itse sanoa aiheesta ja toteuttaa enemmän omaa visiotaan. Toinen häiritsemään jäänyt asia oli yksittäinen ääniefekti, joka kuuluu hänen mielestään liian lujaa lopputuloksessa. Tämä kommentti tosin tuli naurun saattelemana, joten kovin suuri harmituksen aihe se ei varmaankaan ole. Keskustelimme tässä yhteydessä hieman myös siitä mikä ero on ammattilaisten loppuun hiotuilla tuotoksilla ja ensikertalaisten lyhyessä ajassa tekemillä teoksilla. Tulimme molemmat siihen tulokseen, että pajan videoteoksista on syytä olla ylpeä.

Haastateltava totesi lopuksi, että kaiken kaikkiaan paja oli ihan huippu, mielekästä tekemistä oli koko ajan ja hän tuli kuulluksi.

Kolmas haastateltava sanoi, että hänen mielestään lopputulos oli hyvä ja pajassa hyvä ilmapiiri. Tutoropiskelijat olivat hänen mielestään erittäin asiantuntevia. Eniten hän oppi ja piti kuvaamisesta, vähiten äänittämisestä, sillä koki, ettei äänittäminen ollut riittävän luovaa tekemistä hänelle. Näyttelijäntyöstä hän totesi, että sekä poliitikko, että miimikko olivat loistavia rooleissaan.

Kysyin mitä hän olisi tehnyt toisin jos olisi ollut minä, niin hän vastasi, että näyttelijöitä olisi voinut ohjata tarkemmin ja koittaa saada heistä enemmän tunnetiloja irti. Hän oli pannut myös merkille yhden näyttelijän jännittävän kovasti ja olisi toivonut, että olisin tätä näyttelijää tukenut enemmän kuvaustilanteessa. Tämä oli mielestäni todella hyvä huomio ja jatkossa aion ohjatessani huomioida näyttelijöitä paremmin.

7 YHTEENVETO

Taide voi vaikuttaa hyvinkin positiivisesti mielenterveyteen, joten Suomessa on tarjolla monipuolisesti erilaisia taiteeseen pohjautuvia terapioita. Itse olen kiinnostunut sekä näistä vaikutuksista, että siitä kuinka saadaan kuuluviin ja näkyviin sellaisten ihmisryhmien taiteellisia töitä, joilla ei tavallisesti ole mahdollisuuksia saada teoksiaan näkyviin.

Nähtäväksi jää –videopaja mielenterveyskuntoutujille toteutettiin keväällä 2017 Tampereen ammattikorkeakoulun ja Taimi ry:n yhteistyönä. Sen tarkoituksena oli antaa mielenterveyskuntoutujille mahdollisuus taiteelliseen itseilmaisuun ammatillisvälinein ja asiantuntevassa ohjauksessa. Lisäksi haluttiin luoda malli vastaavan tyyppisten pajojen pitämiseksi. Tarkastelun alla oli myös se, miten osallistujat pajan kokivat ja toiko se onnistumisen tunteita.

Kyselyn tulosten ja haastattelujen perusteella paja oli onnistunut kokonaisuus ja sen merkitys osallistujille oli huomattava. Kaksi osallistujaa ovat pajasta innostuneina jopa hankkineet omaa kalustoa omia videoita varten. Toinen heistä kysyi voisinko tehdä hänen kanssaan jonkinlaisen taidevideon tulevaisuudessa. Yksi osallistuja toivoi lisää vastaavanlaista tekemistä, mutta totesi ettei taloudellisista syistä voi hankkia itselleen kalustoa. Yksi osallistuja kysyi voisimmeko tehdä jatkossa yhteistyötä käsikirjoittamisen parissa, mihin suostuin. Pajan vaikutukset itseäkin ovat merkittävät: sain itsevarmuutta ohjaajana ja tuottajana sekä löysin osallistujista yhteistyökumppaneita erilaisiin taideprojekteihin.

7.1 Arviointi ja pohdinta

Kokonaisuutena Nähtäväksi jää –videopaja oli varsin onnistunut. Sekä opiskelijatutorit, että osallistujat olivat tyytyväisiä itse projektiin sekä sen lopputuloksiin. Olen itsekkin tyytyväinen siihen kuinka paja sujui. Pidän suurena luottamuksen osoituksena sitä, että pajalaisista osa haluaa tehdä projekteja juuri minun kanssani jatkossakin. Selkeästi olen onnistunut, vaikka olenkin melko kriittinen monesta asiasta itseäni kohtaan.

Mielenterveyskuntoutujien kanssa työskennellessä on aina huomioitava myös eettinen puoli. On osattava arvioida milloin ihminen on sellaisessa käsityskyvyssä, että voi esimerkiksi antaa luvan nimensä olla lopputeksteissä kun on tiedossa, että teosta esitellään nimenomaan mielenterveyskuntoutujien toteuttamana. On pystyttävä arvioimaan milloin osallistuja on liian huonossa kunnossa osallistuakseen ryhmätoimintaan ja uskallettava toimia tilanteen vaatimalla tavalla. On myös hyvä huomata, ettei lähde määrittelemään ketään hänen diagnoosinsa kautta, vaan kohtaa ihmisen ihmisenä. Lisäksi koko työryhmän on muistettava ehdoton vaitiolo henkilökohtaisista asioista. Mielestäni näissä asioissa onnistuttiin tässä pajassa.

Pajasta löytyy kuitenkin myös kehittämiskohteita: pajalaisten vastuun ja tehtävien määrän olisi voinut tasan jakamisen sijaan neuvotella niin, että kukin olisi voinut valita tekemistä oman vointinsa ja jaksamisensa mukaisesti. Omalta osaltani olisin voinut keventää työtaakkaa jakamalla tuotannolliset tehtävät jonkun toisen kanssa. Hoidin myös sisältösuunnittelun yksin eli en hyödyntänyt opiskelijatutoreita siihen. Olisi ollut järkevää tehdä ennakkotyötä yhdessä jolloin heillä olisi ollut enemmän sanavaltaa toteutukseen.

Yksi pajasta hyvin kiinnostunut henkilö tuli ennen tapaamista kertomaan minulle ettei uskalla tulla ensimmäiseen tapaamiseen, koska jännittää liikaa, mutta yrittää seuraavaan paikalle. Puhuin rauhoittelevasti ja koetin saada häntä mukaan sillä perusteella, että voi lähteä kesken pois jos tuntuu pahalta, mutta hän ei uskaltanut tulla, eikä saapunut myöhemminkään paikalle. Työskentelyn kannalta oli varmasti lopulta parempi, että huonokuntoisimmat kiinnostuneet jäivät pois pajasta, mutta olisin ottanut mielelläni useampiakin osallistujia. Minua jäi tämä yksittäinen kohtaaminen vähän harmittamaan kun en saanut kannustettua tätä pajasta kiinnostunutta osallistumaan.

Monelle pajasta kyselevälle tuntui olevan pelottava ajatus se, että joutuuko itse näyttelämään kameran edessä, joten olisi ollut järkevää tehdä jo heti alussa se päätös, että käytetään vain ulkopuolisia näyttelijöitä. Teatteritaustani vuoksi kuvittelin, että olisi ollut voimaannuttavaa uskaltaa näyttellä, mutten tullut ajatelleeksi, että erityisesti sairauden vuoksi heikkoitsetuntoiselle ajatus voi olla aivan mahdoton.

Osallistujat löydettiin mainostamalla pajaa internetissä, Tampereen mielenterveysyhdistyksen kahvion seinällä, lehdessä sekä joidenkin järjestöjen seinillä. Mainostus olisi voinut olla laajempaakin, mutta oli haastavaa keksiä keinoja, joilla tavoittaa kotona oleskelevat kuntoutujat. Kaikilla ei ole kotonaan tietokonetta tai älypuhelinia eikä julistemainontaa tavoita ihmisiä jotka eivät satu käymään juuri niissä paikoissa joissa juliste on, joten mainonta on todellakin haasteellista tälle kohderyhmälle. Toisaalta näen niin, että oli hyvä, että saimme juuri ne aktiivisimmat henkilöt mukaan projektiin, vaikka olisikin ollut hienoa tavoittaa myös heitä joita ei paljoa vertaistoiminnassa näe.

Videopajan jälkityöpajoissa tehtiin ensin leikkaus ja sen jälkeen äänityöt. Tähän vaiheeseen olisi voinut varata enemmänkin päiviä, sillä päivät venyivät ja osallistujat olivat aika väsyneitä tapaamisten lopuksi. Yksi pajan osallistuja totesikin jälkikäteen, että päivät olivat uuvuttavia, vaikka tekeminen oli todella mielenkiintoista. Tässä kävi oikeastaan ihan rehellinen suunnitteluvirhe kun laskin jälkitöille turhan vähän aikaa.

Käsikirjoituspajoja oli kolme per ryhmä. Yksi tapaaminen kesti kaksi tuntia ja ryhmien tapaamiset pidettiin peräkkäin, mikä oli meille opiskelijatutoreille melko raskasta. Meille olisi ollut parempi jos eri ryhmien käsikirjoituskerrat olisivat olleet eri päivinä. Vaikka tuntimäärällisesti päivistä ei tullut kovin pitkiä, niiden ajankohta oli aika myöhäinen iltapäivällä ja alkuillasta, mikä osaltaan teki siitä raskasta. Oli myös melko uuvuttavaa hypätä täysin erilaisiin teemoihin. Joutui ikään kuin asettamaan aivot uusille asetuksille ja sopeutumaan toisenlaiseen aihepiiriin.

7.2 Yhteenveto pajan ohjaamisen haasteista

Yksi suurimmista haasteista minulle henkilökohtaisesti oli olla auktoriteettina ja säilyttää asemani koko projektin vetäjänä. Vaikkei porukassa ollut ainuttakaan hyvin hallittavaa jäsentä, joka olisi yrittänyt kävellä ylitseni, oli aika ajoitin haasteellista esimerkiksi katkaista osallistujien keskustelu ja siirtyä asiassa eteenpäin. Kun katsoo kuvauksista

kuvattua videomateriaalia, niin huomaa etteivät ohjaustilanteet ole aina niin selkeitä kuin niiden pitäisi olla, vaan mielipiteitä sinkoilee vähän joka suunnasta. Tässä on minulle selkeä kehittymisen paikka: tarvitsen lisää rohkeutta ottaa paikkani ohjaajana. Nojasin projektissa ehkä hieman liikaa siihen ajatukseen, että huolehdin vain siitä, että asiat sujuvat teknisesti ja pajalaiset saavat toteuttaa visionsa. Näyttelijöille olisi tärkeää, että ohjeistus tulisi yhdeltä henkilöltä eikä koko työryhmältä.

Näyttelijöiden ohjaamisessa olisin ylipäättään voinut onnistua paremminkin. Tunteiden tulkki ryhmässä näyttelijät eivät aina oikein tienneet mitä ja miten olisi pitänyt tehdä, joten heidän keskuudestaan nousi aika ajoin pientä ohitseni ohjaamista eli näyttelijät alkoivat käskyttää toisiaan, mihin oli vaikeaa puuttua. Ohjeistukseni ei siis heidän kanssaan ollut riittävän tarkkaa ja keskityin liikaa pajan osallistujiin ja liian vähän näyttelijöihin. Ahdistuksessa näyttelijöitä oli vain kaksi ja kuvauspaikkana yksi pieni huone, joten tilanne pysyi hieman paremmin hallinnassani ja koin, että yhteistyömme oli varsin sujuvaa. Kuitenkin videomateriaali kertoo paikoin karuakin kuvaa siitä, että moni puhuu suoraan näyttelijälle ohjeita ja itse vain kuitataan hyväksyvästi ehdotuksia.

Koin ohjatessani, että huomioin melko hyvin kuntoutujien jaksamisen ja sain myös selkeää palautetta heiltä itseltäänkin, että näin tapahtui. Unohdin kuitenkin siinä samalla pitää huolen opiskelijatutoreistani. Luotin siihen, että he sanovat suoraan jos kuormitusta on liikaa enkä tullut lainkaan kyselleeksi miten he jaksivat. Mielestäni olisi hyvä pitää huolta koko työryhmästä, mutta toisaalta sitä olettaa, että aikuiset osaavat pitää itsestään huolta ja kertoa jos jokin ei ole kohdallaan.

Oli vaikeaa myös arvioida osallistujien vointia siinä mielessä, että olivatko kaikki varmasti tarpeeksi hyvässä kunnossa osallistuakseen toimintaan. Välillä mentiin vähän sillä rajalla, että minun olisi ehkä kuulunut pyytää yhtä osallistujaa poistumaan. Ratkaisin kuitenkin toisin, sillä hän oli innoissaan osallistumisesta ja pystyin luottamaan siihen, että muut työryhmässä osaavat olla tilanteessa ahdistumatta. Kyse oli nimenomaan kuntoutujille suunnatusta toiminnasta, joten koin, että joidenkin voimien heittäminen on hyväksyttävä, kunhan siitä ei ole suoranaista haittaa työskentelylle. Alkusuunnitteluvaiheessa olimme sopineet, että jos joku käyttäytyy sekavasti, hänet ohjataan pois tapaamiselta, mutta asia ei ollut ihan niin mustavalkoinen. Sekin on suhteellista mitä pitää siinä määrin sekavana, että se häiritsee muita.

7.3 Vinkkejä pajaa suunnitteleville

Ensimmäiseksi on hyvä tehdä tarkat ennakkosuunnitelmat, jotka sisältävät markkinointisuunnitelman, lupa-asiat, sopimukset, aikataulut ja budjetin. Tärkeää on tietenkin tietää onko pajalle ylipäättään kysyntää, mahdollisia tukijoita ja mihin lopputulokseen sillä pyritään. Apurahaa on hyvä lähteä hakemaan hyvin varhaisessa vaiheessa, koska sen saaminen on usein hidas prosessi. Apurahan saamisen varaan ei voi laskea mitään, sillä on epävarmaa tuleeko tukea vai ei ja jos tulee niin paljonko.

Taustatyötä tehdessä on hyvä perehtyä siihen millaisia erityistarpeita pajaan osallistuvilla henkilöillä on. Tässä tapauksessa kyse oli mielenterveyskuntoutujista enkä olisi itse lähtenyt tavallaan pystymetsästä tällaista ihmisryhmää ohjaamaan, vaan luotin osaamiseeni joka oli kertynyt ryhmänohjauksesta parilta vuodelta. Jos suunnittelee pajaa jollekin erityisryhmälle, on järkevää hankkia heistä paljon tietoa, mutta kuitenkin muistaa, että loppujen lopuksi kyse on aina vain ihmisistä. Kaikkiin ihmisryhmiin mahtuu monenlaisia persoonia ja heidät on hyvä kohdata ilman ennakkoasenteita ja leimaamista.

Vaikka pajalle on laadittava tarkat aikataulut, on varauduttava myös siihen, ettei aikatauluissa pysytä syystä tai toisesta. Ei kannata tehdä samaan aikaan muitakin suuritöisiä projekteja, sillä erityisesti tuotannollisia tehtäviä kertyy varmasti enemmän kuin etukäteen osaa kaavailla. Järkevää on myös ottaa projektiin erikseen tuottaja ja ohjaaja, sillä molemmat työt hoitavalle kertyy herkästi liikaa hallittavaa. Kuvauksista tulee huomattavasti helpommat jos ohjaajan ei tarvitse tuijottaa kelloa ja tarkkailla aikatauluja ohjattaessaan.

Budjetin toteutumista ja budjetissa pysymistä on hyvä seurata koko projektin ajan. Ikäviltä yllätyksiltä ei varmaan koskaan voi välttyä, mutta niihin voi varautua lisäämällä hiukan ylimääräistä vähän jokaiseen kohtaan budjetissa, jolloin on liikkumavaraa kokonaisuudessaan. Esiintyjäpalkkioita ei kannata luvata ennen kuin rahoitus on todella järjestynyt. Erityisesti apurahan varassa työskennellessä on hyvä varautua siihen, ettei apurahaa tulekaan koko sitä summaa mitä on hakenut.

Joissakin tapauksissa pajan osallistujia on hyvä muistutella tapaamisista ja aikatauluista noin yleensä. Myös tapaamisten sisältö on hyvä kerrata, sillä osallistujia ei muista vält-

tämättä ulkoa mitä milläkin kerralla ollaan tekemässä. Kaikkien ryhmien kanssa tällaista ei tarvita, mutta itse huomasin muistuttelun tärkeäksi mielenterveyskuntoutujien kanssa, vaikka osa porukasta muistikin varsin hyvin sovitut asiat.

Työryhmää valitessa kannattaa huomioida tekijöiden osaamistaso, persoonat ja heidän aikataulunsa. Päällekkäisistä projekteista koituu yleensä harmia, joten on hyvä tietää mitä muitakin projekteja ryhmäläisillä on. Mitä pienempi ryhmä, sitä luottamuksellisempi ja intiimimpi ilmapiirikin on. Jos järjestää pajan henkilöille, joiden on vaikeaa tutustua uusiin ihmisiin, kannattaa valita niin pieni työryhmä kuin vain on mahdollista. Pitkäkestoiseen pajaan kolmen tai neljän ihmisen tiimi plus osallistujat on mielestäni hyvä valinta.

Eräs hyvin tärkeä seikka, joka monessa projektissa jää hiukan rempalleen, on kunnollinen catering. Pajassani oli kyllä paljon ja monipuolista ruokaa, mutten ollut varannut itselleni riittävästi aikaa sen esille laittamiseen ja jälkien korjaamiseen, joten aikataulut olisivat menneet pieleen, jollen olisi saanut apua koulukaveriltani.

Suosittelen lämpimästi käytäntönä yhteistä aamiaista koko työryhmän kesken. Siihen on hyvä varata ihan reilusti aikaa. Aamiaisen lomassa voi myös pitää vaikka pientä venytelyä ja äänenavausta näyttelijöiden kanssa jos se tuntuu luontevalta. Oleellisinta kuitenkin on, että syntyy vapaata keskustelua, ilmapiiri rentoutuu ja kuvaustilanteen jännitys vähenee.

Tärkeintä pajassa on kohdata ja kuunnella osallistujia ja heidän tarpeitaan. Paja on prosessi, jossa matka on tärkeämpää kuin päämäärä. Yhdessä tekeminen on siis oleellisempaa kuin se kuinka ammattimaisia tai taiteellisia lopputuotteista tulee. Toki työryhmä voi olla myös kunnianhimoinen, erityisesti jos tavoitteena on saada sellainen lopputuote jonka voi vaikkapa laittaa johonkin kilpailuun. Mikäli lopputuotteen laadulla on paljon väliä, varaisin tekemiseen ja erityisesti jälkitöihin runsaammin aikaa kuin tässä pajassa oli varattu.

Ensi-iltanäytös elokuvateatterissa ja sen jälkeinen kahvittelu olivat erittäin tärkeitä osallistujille. Ylipäätään on hyvä pitää jonkinlainen tilaisuus, jossa laitetaan päätöspiste projektille ja on mahdollisuus muistella miten on sujunut. Myös lopputulosten esittely työryhmälle ja yleisölle on tärkeää, sillä se konkretisoi sen mitä ollaan saatu aikaan. Jotkut

osallistujista kommentoivat, että tuntui hienolta nähdä oma teos valkokankaalla, joten suosittelen kyllä pajan pitäjää järjestämään siihen tilaisuuden.

LÄHTEET

Heikkilä T., Paloheimo L., Taipale I. 2000. Mieli ja taide. Vantaa. Printaway Oy

Hulmi H. 2011. Saattaen vaihdettava, vapaudu kirjoittamalla. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy,

Jääskeläinen M. 2002. Johdatus luovaan kirjoittamiseen. Helsinki. WSOY

Ojasalo K., Moilanen T., Ritalahti J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki. Sanoma Pro Oy

Toim. Karttunen L., Niemi J., Pasternack A. 2007. Taide ja taudit, tutkimusretkiä sairauden ja kulttuurin kosketuspinnolla. Tampere University Press

LIITTEET

Liite 1: Pajan aikataulu

Liite 2: Pajan sisältösuunnitelma

Liite 3: Tunteiden tulkki käsikirjoitus

Liite 4: Ahdistus käsikirjoitus

Liite 5: Tunteiden tulkki kuvakäsikirjoitus

Liite 6: Ahdistus kuvakäsikirjoitus

Liite 7: Kyselylomake

Liite 1. Pajan aikataulu**Aikataulut:**

Alkututustuminen, haastattelu ja teoriaa videoteoksen teosta. 6.3. klo 15 – 17

Käsispaja 1 13.3. ryhmä 1 klo 15-17 ja ryhmä 2 klo 17-19

Käsispaja 2 20.3. ryhmä 1 klo 15-17 ja ryhmä 2 klo 17-19

Käsispaja 3 27.3. ryhmä 1 klo 15-17 ja ryhmä 2 klo 17-19

Kuvaukset: Ryhmä 1: 1, 2 ja 8.4 Ryhmä 2: 15,16 ja 22.4

Jälkityöpaja 1 24.4.

Jälkityöpaja 2 2.5.

Jälkityöpaja 3 8.5.

Loppuhaastattelu erikseen sovittuna ajankohtana.

Lisäksi pidetään ensi-ilta, jossa katsellaan yhdessä molempien ryhmien tuotokset.

Liite 2. Pajan sisältösuunnitelma

Esituotantoselvitys:

Kuka teki/tekee:

Asiakaspalaveri, pidetty: Eeva Lahtinen, Minja Hätinen ja ohjaavat opettajat Janne Hei-
nonen sekä Jussi Savolainen.

Jatkuva kontakti asiakkaaseen: Mitä toivovat, millaisia mainoksia, teksti Taimin lehteen
jne, Eeva Lahtinen

Rahoitusmahdollisuuksien selvittäminen: Eeva Lahtinen

Markkinointi: Eeva Lahtinen ja Minja Hätinen

Sisältösuunnitelma: Eeva Lahtinen ja Minja Hätinen

Teoriaosuuksien suunnitelmat: Leena Kälve, Iina Vainionpää ja Mika Miettinen

Taustatyö pajan opettamis/ideointi/kirjoitus ja tutkimusmenetelmiin: Eeva Lahtinen

Tuotantosunnitelma ja budjetti: Eeva Lahtinen

Tuotannon lopputuloksen tavoitteet

Mitä halutaan saavuttaa:

Tarkoituksena on saada aikaan kaksi kahden minuutin mittaista videoteosta ja kaksi laadukasta opinnäytetyötä, jotka tarkastelevat samaa casea eri näkökulmista. Erittäin tärkeää on myös saada aikaan onnistumisen kokemuksia kuntoutujille projektin aikana ja siten vahvistaa heidän positiivisia ajatuksia itsestään.

Miten:

Videoteokset saadaan aikaan ryhmätyönä ja opinnäytetyöt hyödyntävät toisiaan. Eli Minja tarkkailee ja dokumentoi pajan aikana ryhmän toimintaa, jolloin Eevalla on käytössään muutakin kuin omakohtainen kokemuksensa esimerkiksi Käsikirjoitusprosessista. Minja tekee haastattelut pajan alussa ja lopussa ja jututtaa osallistujia pajan aikana, joten hän saa kerättyä tietoa siitä, miten pajaprosessi vaikuttaa osallistujien vointiin.

Miksi:

Tästä projektista saadaan uutta tietoa siitä, miten videopaja vaikuttaa kuntoutujien vointiin, sekä siitä, millaista on käsikirjoittaa ryhmässä mielenterveyskuntoutujien kanssa.

Tarve pajalle on lähtöisin kuntoutujilta itseltään, tällaisen perään on kyselty, joten voidaan ajatella, että tässä olisi mahdollisuus kehittää työtapa, jolla voitaisiin järjestää jatkossakin vastaavia pajoja, ehkä myös maksullisina tai jonkin tahon tukemina versioina, jolloin työryhmä saisi myös palkkaa.

Kohderyhmä:

Pajan kohderyhmänä ovat pajaan osallistuvat kuntoutujat. Videoteosten kohderyhmänä ovat pajalaisten itsensä lisäksi heidän läheisensä ja siitä riippuen missä ja miten näitä levitetään, myös kaikki aihepiiristä kiinnostuneet.

Työryhmän oppimistavoitteet:

Eeva Lahtinen: Pajamuotoisen tuotteen tuottaminen ja ohjaaminen, ryhmässä tapahtuvan käsikirjoittamisen ohjaaminen ja tutkiminen, ryhmän johtajuus, mielenterveyskuntoutujaryhmän ohjaaminen, poikkitieteellisen tutkimustyön ja työryhmän ohjaaminen

Minja Hätinen: Hoidollisen roolin toteuttaminen kuntoutujia sisältävässä ryhmässä (sisältäen mm tukemista, tsemppaamista, mahdollisten konfliktien ja kriisitilanteiden ratkomista), tuotannon assistentin tehtävät, markkinointi, AV-tuotannon perusteiden ymmärtäminen, tutkimustyö (sisältäen mm haastattelut, pajalaisten tarkkailun prosessissa ja prosessin dokumentoinnin)

Leena Kälve, Mika Miettinen ja Iina Vainionpää: Oman toimenkuvan kiteyttäminen ja ytimekäs esitleminen yleisölle, mielenterveyskuntoutujien tutoroiminen eli oman työnkuvan selkeä opettaminen maallikolle ja tämän tukeminen prosessissa, haastavassa työryhmässä työskentely, teosten loppuunsaattamisen valvonta

Tilaajan tavoitteet:

Taimi ry haluaa tarjota kävijöilleen mahdollisuuden uudenlaiseen kokemukseen. Videoteoksia voidaan mahdollisesti käyttää myös Taimin sivuilla. Taimi ry toivoo, että video-pajasta tehtäisiin myös lehtijuttu, joka toisi positiivista näkyvyyttä Taimille.

Aika	Mitä tehdään?	Kuka / ketkä tekevät?
20.2. – 5.3.	Ensimmäisen pajakerran teoriaosuuden lopullinen suunnittelu	Leena, Mika, Iina, Eeva ja Minja
6.3.	Pajan ensimmäinen kerta Sis. haastattelu, tutustuminen, sääntöjen laatiminen, projektin esittely, lyhyet teoriaosuudet	Eeva, Minja, Mika, Leena ja Iina
13,20,27.3	Pajan käsikirjoituskerrat Sis. 1. ideointiharjoitukset, sukeltamisen teemaan, genren valinta, kotiläksyksi lyhyt kirjoitusharjoitus halukkaille 2. Varsinaisen käsikirjoituksen työstämistä 3. Kuvaluettelokuvakäsikirjoitus/storyboard, mikä parhaiten palvelee, tässä vaiheessa Leena vetovastuussa lisäksi tapaamisella käydään läpi kuvausten roolit	Eeva, Minja ja Leena
1,2 ja 8.4.	kuvaukset ryhmä 1 Varsinainen tuutorointi kuvaustilanteissa. Ensimmäinen kuvauspäivä tulee menemään suurelta osin harjoitteluun	Eeva, Minja, Mika, Leena
15, 16 ja 22.4.	Kuvaukset ryhmä 2 Sama kuin ryhmällä 1	Eeva, Minja, Mika, Leena
24.4. 2.5. ja 8.5.	Jälkityöpajat Edit ja ääniedit etenevät limittein. Tarvittaessa otetaan yksi lisäpäivä, mutta alustavasti mennään kolmella päivällä	Eeva, Minja, Iina ja Mika

Alustava sisältösuunnitelma:

Leffapajan tapaamisilla esitellään videon tekoa prosessina, tehdään ryhmälähtöisesti käsikirjoitukset, ja toteutetaan kaksi noin kahden minuutin mittaista videoteosta. Tuloksesta voi olla mitä tahansa aina runoelmasta sketsiin, tai vaikkapa videotaideteokseen. Tarkoituksena on, että kuntoutujat pääsevät valitsemaan mieleisiään työtehtäviä, ja saavat niihin apua medianomiopiskelijoilta.

Aluksi käydään teoriapuoli, tutustumiset ja toiveet läpi koko ryhmässä. 10 hengen ryhmä jaetaan käsikirjoituskerroiksi kahteen 5 hengen ryhmään, ja kuvauksissa ollaan myös pienryhmissä, joskin on mahdollista lainata ristiin henkilöitä tarpeen mukaan. Tuotanto pidetään mahdollisimman kevyenä.

Varsinaiset kuvauspäivät sijoittuvat viikonlopuille, ja päivät pidetään kuitenkin mahdollisimman lyhyinä ja väljinä, jotta on varaa virheisiin ja mahdollisiin tunnekuohuihin tai muihin ongelmiin. Tarkoituksena on kuvata kolmena viikonloppupäivänä kuusi tuntia kerralla. Tämä pitää sisällään tauot ja tilaa kaikenlaiselle muullekin kuin kuvaukselle.

Eräs jälkitöistä kiinnostunut kuntoutuja on jo kysellyt projektin aikatauluja ja osallistuu, mikäli ei ole päällekkäisyyttä hänen muiden menojojensa kanssa. Jälkitöille varataan resurssit, ja aikaa kolme sessiota tai tarpeen mukaan, ja tuutorleikkaaja ja ääni-ihminen ovat apuna. Kuntoutuja toivoi voivansa tehdä musiikit itse, mahdollisesti jopa molempiin tuotoksiin, ellei sitten ryhmässä ole joku toinenkin, joka haluaa tätä tehdä. Hän omistaa jonkin leikkausohjelmiston sekä musiikinteko-ohjelmiston ja osaa näitä käyttää. (tekee mm dark ambient musiikkia itse) Jos tämän henkilön kanssa eivät aikataulut osu yksin pajan osalta eikä häntä voida käyttää edes pelkkiin jälkitöihin, on ryhmästä löydettävä tuutoroitavaksi joku toinen halukas.

Käytettävät opetusmenetelmät:

Opetuskeskustelu:

Teoriaosuus pyritään pitämään mahdollisimman rentona, ja paljon keskustelua sisältävänä. Kuvaaja, ääni-ihminen ja leikkaaja valmistelevat itse omat, lyhyet, kertomansa osuudet. Eeva ja Minja ovat paikalla paitsi jakamassa puheenvuoroja ja luotsaamassa keskustelua, niin myös mahdollisten ristiriitatilanteiden varalta. Kaikilla tapaamisilla pyritään keskustelun keinoin saamaan oivalluksia aikaan kuntoutujissa.

Ryhmälähtöinen ideointi ja kirjoittaminen:

Käsitteiden laatiminen lähtee liikkeelle perinteisin ideointiharjoituksin ryhmässä. Apuna käytetään kuvakortteja, kuvanoppia ja esineitä. (Eeva on tutustumassa voimauttavan draaman harjoitteisiin, joita voidaan myös tarvittaessa hyödyntää) Aihepiirejä, tapahtumia, yksittäisiä sanojakin, kirjoitetaan post-it-lapuille ja ne jaotellaan samankaltaisuuden mukaan ryhmiin. Eniten keskustelua herättänyt tai lappujen perusteella suosituin aihepiiri valitaan pohdinnan alle. Halukkaat voivat kotona tehdä lisäksi lyhyen kirjoitusharjoituksen aihepiiristä.

Käsitteiden laatimisen toisessa tapaamisessa halukkaat voivat esitellä kirjoitusharjoituksensa tai tehdä sellaisen pajan aluksi. Pohditaan ryhmässä, miten voitaisiin yhdistää eri tekstien elementtejä toisiinsa. Kokeillaan erilaisia tilanteita paperilla ja mikäli ryhmäläiset tahtovat ja valittuun muotoon sopii, voidaan myös improvisoida lyhyitä kohtauksia. Jos päädytään videoon, jossa on hahmo tai hahmoja, luodaan ne hahmomatriisipohjaa hyödyntäen (sisältää noin 100 kysymystä) On mahdollista käyttää myös Eevan kehittämää ostoskuittimenetelmää, jossa hahmo luodaan kaupasta otetun ostoskuitin ostosten perusteella, ja luodaan tälle taustatarina.

Kolmannessa käsitteiden laatimispajassa keskustellaan läpi käsitteiden vaikutukset tuotannolliset asiat; mitä on realistista toteuttaa, ja mikä mahtuu aikaraameihin. Laaditaan karkea runko, mitä videossa tulee tapahtumaan ja Eeva kirjoittaa kotona puhtaaksi käsitteen. Jos päädytään runoelmaan, luodaan runo yhdessä siten, että jokainen halukas pääsee sanomaan jonkin ilmauksen. Lopputulos voi olla täydellistä kaaosta, mutta siitä neuvotellaan ja koetetaan saada yhteisymmärryksessä toimiva kokonaisuus. Pohditaan yhdessä miten parhaiten voidaan kuvallisesti ilmaista haluttua viestiä. Eeva vääntää kotona tuotoksen lopulliseen muotoonsa, mutta kuvakäsis tai kovalista laaditaan kuvaa-ajan kanssa. Jos (kun) joku kuntoutuja haluaa olla kuvaaja, niin otetaan hänet mukaan keskusteluun.

Yhteistoiminnallinen opiskelu:

Jokaisella ryhmän jäsenellä on oma tehtävänsä tai tehtäviä, joita tekee tuetusti tai itsenäisesti, mikäli kokee pärjäävänsä ilman erityistä tuutorointia. Jokainen tehtävä tukee toista ja kaikkein tärkeintä ja haastavinta on toimiva ryhmätyö ja hyvä yhteishenki.

Laitteistot:

600D objektiivineen

Valoja 4x L5 (ledejä)

Audio recorder H6 Zoom

Langaton AKG PR ENG 4500 lähetin-vastaanotin setti

MIKROFONI/Sennheiser MKH 416 - P U3/salkku

MIKROFONIPUOMI/Quickpole QL 580 QX 5100/Ambient

Mikrofoni /Sennheiser MKH 60

Sound device MM-1 (puomittajan kuuntelu box)

Editti ja äänieditti tarve vielä selvityksen alla.

Kaluston kuljetuksiin koulun auto, muutoin kulku busseilla.

Huomioitavaa:

- Jos samaan tehtävään on useita halukkaita, katsotaan voidaanko tehtävää vuorotella. Pyritään löytämään jokaiselle mielekästä tekemistä.

- Huomioidaan kaikessa, että kyseessä on ryhmä ihmisiä, joiden kuntoutuminen on kesken, ja olo voi heitellä rajustikin. Ei pakoteta tiukkaan työtahtiin, ei painosteta osallistumaan keskusteluun, valmistaudutaan siihen, että tunnekuohuja ja konflikteja tulee projektin aikana väistämättä.

- Eeva ja Minja laativat yhdessä Taimin toimintakoordinaattorin kanssa suunnitelman hätätilanteiden varalle

- Annetaan tilaa osallistujien tunteiden purkamiseen yllättävien tilanteiden yhteydessä

- Heti ensimmäisellä tapaamisella sovitaan ryhmän säännöt, ja muistetaan niihin kirjata, että sekava, päihtynyt tai muutoin tapaamiseen liian huonokuntoinen osallistuja ohjataan pois tapaamiselta

Liite 3. Tunteiden tulkki käsikirjoitus

MUSTA RUUTU

Kuuluu tuolien siirtelyn ääniä, yskimistä yms hälyä.

POLIITIKKO

Tervetuloa hyvä yleisö, mukavaa nähdä teidät noin runsaslukuisina. Toivotetaan tervehdulleeksi myös tunteideni tulkki Nestori Miikkulainen.

INT. KOKOUSSALI, PÄIVÄ

Poliitikko seisoo puhujan pöntön takana. Vieressä on pikkuruinen pönttö Miimikolle. Miimikko tulee kuvaan, katsoo pikkuruista puhujan pönttöä, reagoi siihen närkästyneesti ja asettuu sitten pöntön taakse.

POLIITIKKO

Elämme kovia aikoja. Poliitikoilla on paskat housuissa!

Miimikko nuuskaisee poliitikon takamusta ja löyhyttelee suurielisesti.

POLIITIKKO

En minä! ...usko ettemmekö nousisi tästä lamasta.

Miimikko nousee "portaita" miimisesti.

POLIITIKKO

On laskettava entisestään matalapalkkaisten alojen palkkoja.

Miimikko vilkaisee SIIVOOJAA, joka näyttää vihaiselta ja kipittää sitten tunkemaan kahden euron kolikon siivoojan kaula-aukosta sisään. Kuuluu kilinää ja Siivoojan laukeesta putoilee kolikkoja lattialle. Miimikko hiipii vaivihkaa takaisin paikalleen.

POLIITIKKO

Jos valitsette minut, minä lupaan, että kinkku leikataan jatkossa 37 asteen kulmassa, jottei lapsosilla olisi enää tukehtumisvaaraa.

Miimikko leikkaa Babe porsaan kuvan kahtia.

HALKONAINEN nutristaa suutaan yleisössä. Naisella on sylissään vauvan näköinen käärö.

HALKONAINEN

Turhaa säännöstelyä, meillä ei muutenkaan syödä lihaa!

Poliitikko yskäisee.

POLIITIKKO

Jotta laittomien muuttolintujen oleskelu maassamme saadaan estettyä, on puista päästävä eroon!

Halkonainen havahtuu. Näytetään "vauvaa" joka on halko, jolle on piirretty hymynaama. Halkonainen vuolee halkovauvan naamaa.

Halkonainen piirtää tussilla halkovauvalle surunaaman.

Poliitikko on pokkana.

Miimikko näyttelee liioitellun kauhistunutta. Poliitikko katsoo Miimikon elehdintää närkästyneesti kulmat kurtussa.

POLIITIKKO

Mielestäni tunteiden kirjo on liian laaja ja siksi ehdotankin, että on asetettava tunnevero.

Miimikko hämmästy, tekee surunaaman ja istuu pikkuruisen pöntön taakse kädet puuskassa.

Poliitikko yrittää nostaa Miimikkoa kainaloista ylös, onnistumatta. Miimikko irvistelee.

Poliitikko menee takaisin pönttönsä taakse. (tai eteen, katsotaan kuvauksissa paras sijainti)

POLIITIKKO (Miimikolle)
Pölkypää

HALKONAINEN
Itse olet!

Halko lentää kaareissa yleisöstä suoraan poliitikkoa otsaan. Poliitikko kaatuu maahan. Poliitikko makaa kuolleena lattialla. Miimikko tekee voitonmerkkejä.

Siivooja sulkee Poliitikon luomet ja asettaa niiden päälle kolikot.

Lehtileike, "Yllätysvalinta: Miimikko Nestori Miikkulainen voitti vaalit"

Liite 4. Ahdistus käsikirjoitus

INT. RYHMÄTERAPIAHUONE, PÄIVÄ

AHDISTUNUT istuu ryhmäterapiahuoneen nurkassa ja vääntele käsiään hermostuneesti. (keltainen valo)

MIES tulee tilaan. Nyökkää hymyillen tervehdykseksi.

Ahdistunut kääntää katseensa pois miehestä.

MIES (pelkkä suun liike, ääntä ei kuulu kuvassa)
Siellä on kiva keväinen ilma. Mukava käyskennellä ulkona. Vaikka onhan se tietysti hankalaa ulkoilla jos on tosi ahdistunut. Mutta sitähan täällä puretaan.

Ahdistunut katsoo miestä kulmiensa alta, vihaisesti otsa kurtussa. (oranssi valo)

Mies ottaa kassistaan kirjan ja avaa sen.

Ahdistunut katsoo seinällä tikittävää kelloa. Kellon ääni voimistuu.

Mies kääntää sivua kirjastaan, siitä kuuluu kova rohina.

Ahdistunut katsoo kirjaa ja miestä, irvistää, peräännyty tuolissaan aivan selkänöjää vasten.

Kello tikittää lujempaa. Huone keikkuu. Ahdistuneen hengitys kiihtyy. (punainen valo)

Mies kääntää sivua kirjasta, siitä kuuluu entistäkin kovempi ääni.

Ahdistunut heijaa itseään tuolissa.

MIES (pelkkä suun liike, ei ääntä)
Ota rauhassa. Mä käyn hakemassa apua.

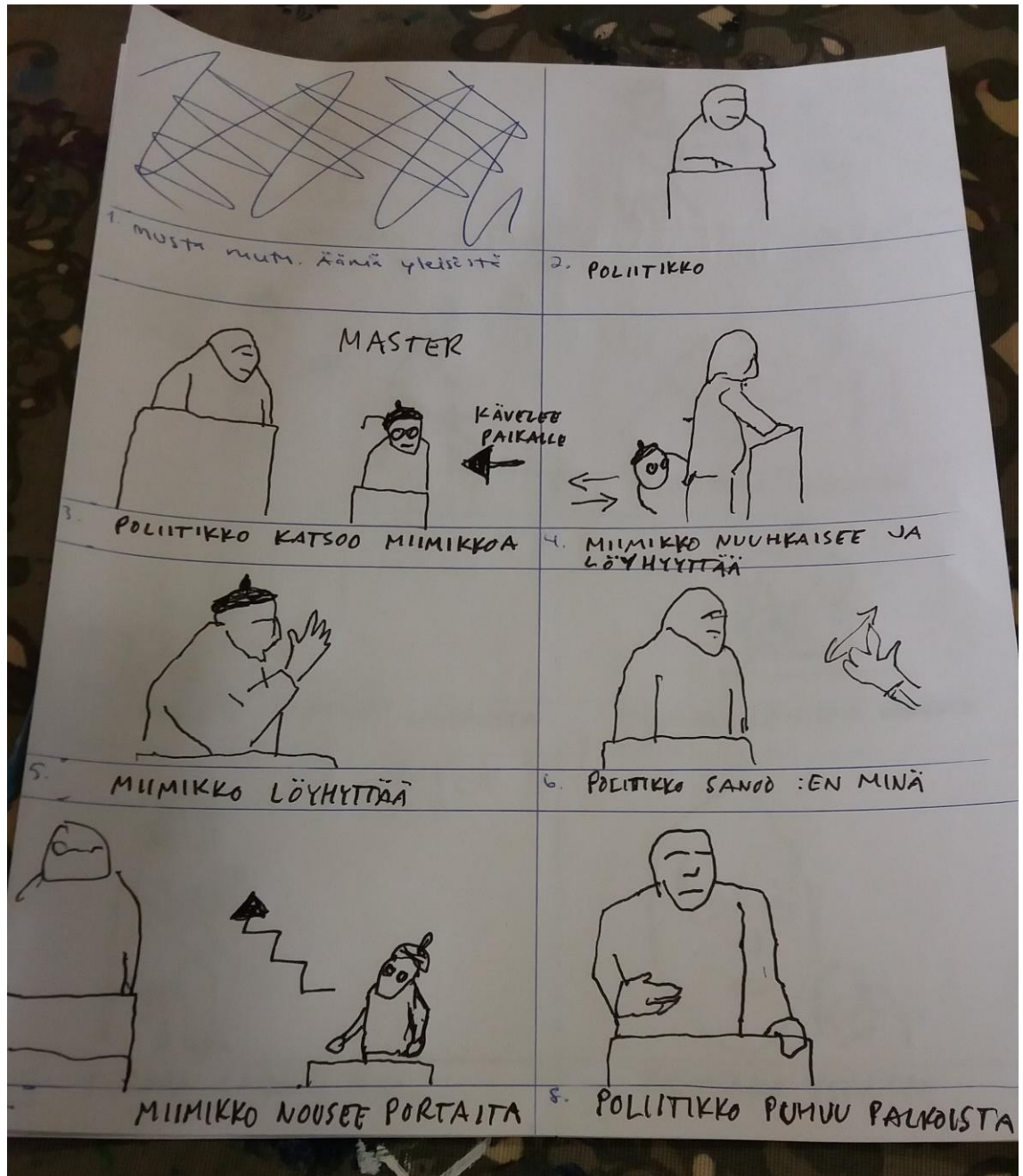
Mies poistuu.

Äänimaailma menee täysin kaoottiseksi ja painostavaksi. Ahdistunut puristaa silmänsä kiinni.

Ahdistunut avaa silmänsä, katsoo epätoivoisena kameraan, (kyynel valuu poskella.)

Äänikaaoksesta ja ahdistuneen katseesta mustiin.

Liite 5. Tunteiden tulkki kuvakäsikirjoitus

9. KÄÄNTÄÄ KATSEENSA SIIVOOJAAN

10.

VIHAINEN SIIVOOJA

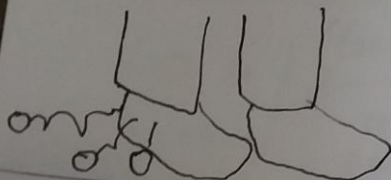
MIIMIKKO TULEE KUVAAN

11.

12. TIPUTTAA KOLIKON

13. KOLIKOT TIPPUVAT LAHKEISTA

14. MIIMIKKO LEIKKAA ~~KANERIA~~ POSSUA

HALKOMAINEN MASTER

15. TURHAA SÄÄNNÖSTELYÄ...

16. POLIITIKKO YSKÄISEE

17.

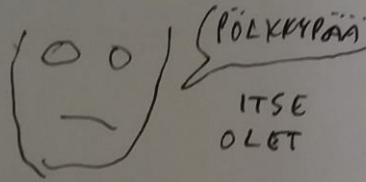
18.

19. ISTAHTAA MYRTYNEENÄ

20. POLITIKKO KAVISTEELEE MIIMIKKOA

21. POLITIKKO NOSTAA KATSEENSA

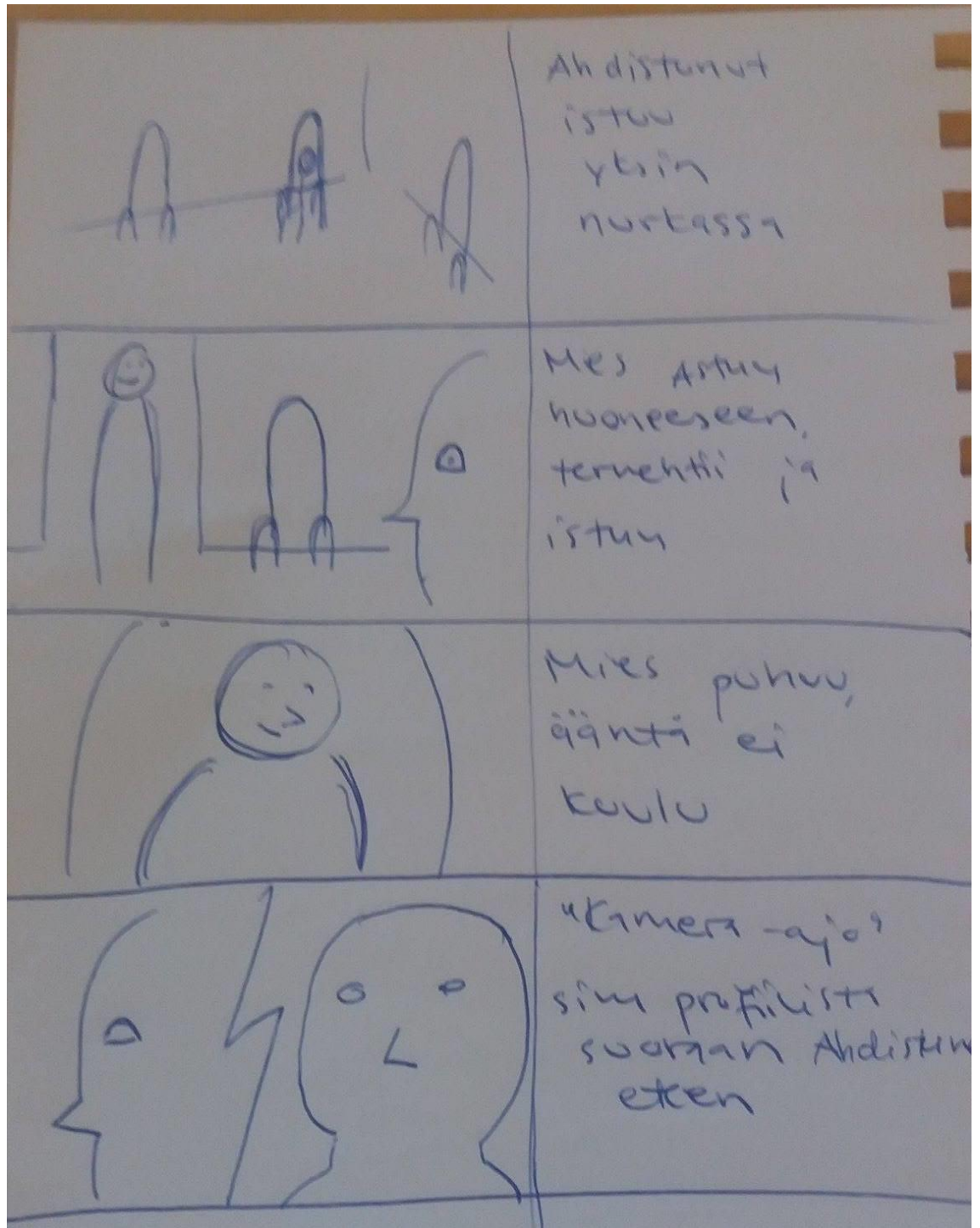
22. HALKO LENTÄÄ

23.

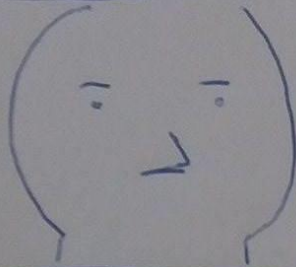
24.

Liite 6. Ahdistus kuvakäsikirjoitus

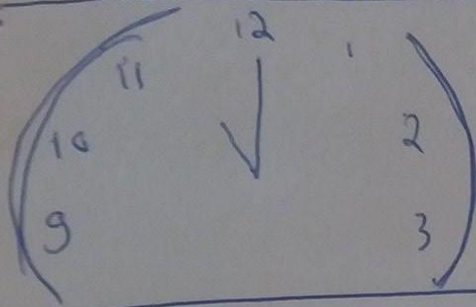

CK kassista
 mies avaa vetoketjun
 ja ottaa kirjan

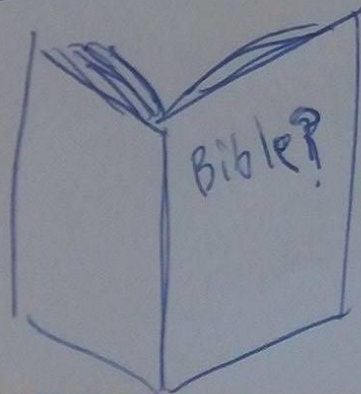
Ahdistunut
 katsoo kassia
 ja siirtää katseensa
 kelloon

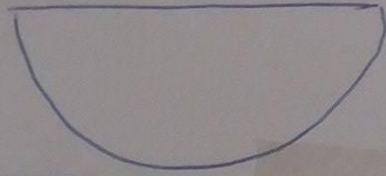
CK kellosta

Ahdistunut
 katsoo kelloa ja
 siirtää katseensa
 kirjaan

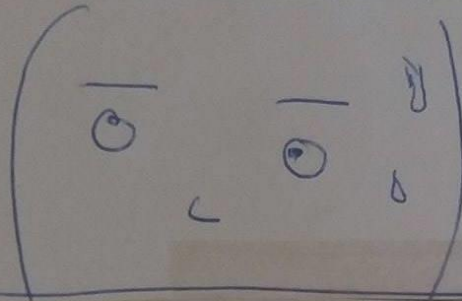
Mies tähtää
 kirjan sivua

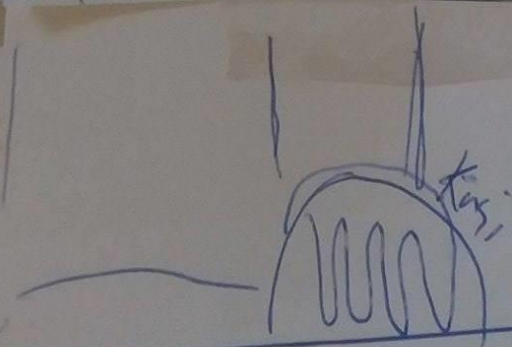
ELK huoneeseen
talleen nukkua
puheen suu

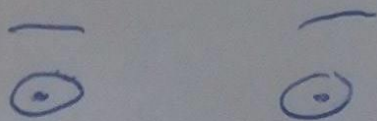
Ahdistunut
pinautuu
syvennäille
neijätoihin

ELK Ahdistuneen
pälyilevät
silmiät ja
hiki karpalot

Ahdistunut
puhista kirsinki

ELK ahdistunut
katsoo suoraa
kameran

Liite 7. Kyselylomake

Nimi:

Vastaa kysymyksiin vaihtoehdoilla kyllä, ei, en tiedä

Palaute käsispajoista:

1. Saitko osallistua riittävästi käsikirjoituksen ideointiin?
2. Oliko ideointi mielestäsi helppoa?
3. Opitko kuinka tehdään lyhyt käsikirjoitus videoteokseen?
4. Opitko kuinka tehdään kuvakäsikirjoitus?

Palaute koko videopajasta:

1. Oliko videon tekeminen mielekästä?
2. Saitko tehdä haluamiasi asioita pajassa?
3. Opitko uutta?
4. Oliko pajan ohjaaja mielestäsi asiantunteva?
5. Oliko pajassa mielestäsi hyvä ilmapiiri?
6. Olivatko tutoropiskelijat mielestäsi asiantuntevia?
7. Saitko vaikuttaa tarpeeksi?
8. Saitko pajassa onnistumisen tunteita?
9. Saavuttiko ryhmä päämääränsä?
10. Osallistuisitko vastaavaan pajaan uudestaan?
11. Vapaa sana. Voit kertoa esim mitä kehittäisit, mikä oli parasta tai huonointa pajassa tai ihan mitä mieleen tulee.